

mightysociety 10

eric de vroedt

Personages

Lex

Winnie *zijn ex-vrouw*

Ramses *zijn zoon*

Tary *vriendin van Lex*

Jerry *haar broer*

Asmara *haar zus*

Ayu *haar zus*

Kevin *assistent van Ramses*

proloog

Kamer 1749 van het Shangri-La Hotel in Surabaya. Lex in het kingsize bed. Het publiek zit en staat in een dichte cirkel om hem heen.

lex En weer een nieuwe dag in de Aziatische droom. Leef ik nog – vooruit. Voor geen geld zien ze me terug in dat ziekenhuis. Nog steeds geen telefoontje – zelfs als je half op sterven ligt kunnen ze niet even bellen. Ja, de receptie, vroeg of ze 'the fruit of the day' konden neerleggen. Nooit van fruit gehouden. De groente op mijn bord altijd laten staan. Ze ruimen nu beneden vast het ontbijt al op. Dat hele buffet gaat voor tachtig procent de prullenbak in. Het nieuwe Indonesië, hebben ze uiteindelijk toch nog iets van ons geleerd: optimale verspilling. Nooit van ontbijt gehouden. Een pikzwarte koffie, en nog eentje, en nog een met een sigaret, dat is alles wat ik nodig had. Tot de lunch. Ja, de lunch! Is het al één uur, vroeg ik knipogend aan m'n collega, en tien minuten later schoven we de beentjes al onder tafel bij de Thai. Roken, roken. De dokter zegt dat het niet mag, maar ik moet godverdomme roken. Slurpen aan het leven. Iets in mijn mond om niet te hoeven praten. Ben nooit een prater geweest, maar tegen het einde lul ik aan een stuk door. Hoe lang nog? Een langgerekte bijslaap. Alle vrouwen die ik ooit had, komen nog eens langs. Maar waarom zijn ze zo lelijk geworden. Vannacht had ik seks – ja, in mijn dromen, begrijpt u – met een meisje dat ik ooit stiekem zoende. Stiekem, want ik was nog getrouwd. Zelfs in mijn droom mocht ik niet ongestraft blijven: haar mond en haar geslacht zaten vol zwarte draden. Het doet een beetje pijn, fluisterde ze nadat ik haar met mijn vingers lichtjes penetreerde – dat eeuwige voorspel. En ik dacht nog:

doe ik het weer niet goed. Zei toen voorzichtig: 't is ook een beetje opgezwollen daar beneden. Om maar niet te hoeven zeggen dat haar hele baarmoeder onder de tumoren zat. We eindigen allemaal, zelfs de meisjes in mijn dromen. En Tary nu ook? Sinds de ambulance, de defibrillator en de gierende remmen heb ik de mooie Tary niet meer gezien. Je weet het niet met die uitheemse culturen. Misschien is dit ook weer bad karma. Gezichtsverlies. Of misschien wil ze juist heel veel respect tonen. Of is dit iets wat haar junglegeest gewoon niet bevatten kan. Overdag in de shoppingmall zitten we in de eenentwintigste eeuw, maar 's nachts in het donker worden we allemaal naar onze voorouders gekatapulteerd.

Ik had 't kunnen weten. Mijn ex – de eerste – had helemaal gelijk: jij weet niet waar jij gelukkig van wordt, Lex, jij hebt gewoon geen idee. Ze verkochten me het geluk op een glossy website: enkeltje Surabaya, het Rotterdam van Indonesië, inclusief overnachting in het Shangri-La Hotel, paradijs op aarde. Goedkope meiden in de disco, rechtstreeks uit Dolly ingevlogen. Surabaya, man, bezwoer die kerel in het vliegtuig, da's gewoon de hoerenkast van Zuidoost-Azië. Komt deze kerel aan in de grootste hoerenkast, wordt-ie verliefd. Ze knielde in de receptielounge bij m'n tafeltje om een ijskoude Bintang neer te zetten, bleef me iets te lang aankijken, met haar hoofd een beetje schuin, en Jezus, vijf minuten in het paradijs – ik was nu al verkocht. Ben nooit een satisfier geweest, maar nu was ik wel heel snel tevreden. Hoeveel tijd heb ik nog? Eindigt het dan echt hier, op zeventien hoog, bankroet met uitzicht op de verkeerde kant van Surabaya?

Een Deluxe Room with Shoppingmall-view. No mountain is more beautiful, zei de receptionist, toen ik een kamer met zicht op de bergen eiste. No mountain will satisfy you more. Maar hij mag er dan ook wezen, die mall. Wilde bijna het thuisfront sms-en: die malls hier, dat lijken wel vliegvelden! Ik bedoel: heb je wel eens gezien hoe Zuidplein er tegenwoordig bij ligt. Ze

mogen ons wel ontwikkelingshulp beginnen geven. Dat ging ik sms-en, maar een thuisfront is er allang niet meer. Iedereen te druk met z'n eigen opwinding. Maar Lex, zeiden ze, jij kunt toch ook eens bellen, waarom moet het allemaal van één kant komen. Maar de moed zonk mij altijd in de schoenen als ik alleen al keek naar de toetsen op m'n telefoon. Die eeuwige lusteloosheid, de verbeterheid van voorouders. Er zit geen vooruitgang in de mens, dat zeg ik u, een vader hoort gebeld te worden, geen emancipatiebeweging verandert daar iets aan. Zou ik dan echt zelf moeten bellen: 'Ram, het is zover'. Zou-ie dan halsoverkop het vliegtuig nemen en morgen naast m'n bed staan?

Nee, nog heel even spelen. Heel even blijven. Even nog, voordat we –

De dokter zei: je hebt een hartaanval gehad. Ik zei: jij bent alleen maar op mijn geld uit. Ja, gewoon in het Nederlands. Als het op geld aankomt lijken ze het altijd prima te begrijpen hier. Ik liet Jerry de auto alvast starten. Niet de afgang van een ziekenhuisopname aan de andere kant van de wereld. Niet die vernedering ook nog eens doorstaan. Wat moet Tary met een kerel met hartklachten. Als ik daar bleef was er geen weg terug. Heeft u iets bijzonders geslikt, vroegen ze, een extra inspanning geleverd. Telt een dubbele dosis als een extra inspanning? Ik bedoel, de inspanning was er; het resultaat was nihil. Moet troep geweest zijn, wie kun je nog vertrouwen op 't internet. De vernedering van een stout lapje worst, niet luisterend naar het baasje en zelfs het vrouwtje kan 't niet in beweging krijgen. Het grote zwijgen. De doorgaande poging die het alleen maar erger maakt. De onhandige woorden. Doesn't matter. En na het falen het zwijgzame vertrek. En na het vertrek de pijnscheuten in mijn borst. Had ik tegen de dokter moeten zeggen: het is geen hartaanval, het is een gebroken hart waar ik aan lijd.

Niet dat ze dat thuis zouden snappen. Thuis, dat woord al heel lang niet meer gehoord. Thuis is een wereld die ik niet meer

snap. Ooit was thuis een straat met grote huizen en wij woonden in het allergrootste. Waarin het altijd dinsdagmiddag leek en de zon eeuwig scheen. Geen geraas van auto's, zelfs geen mens op straat. Het gras gemaaid, de heggen strak gesnoeid. En nooit een idee gehad wie dat nou eigenlijk deed. Een huis, met een vrouw en een kind dat het eerste zou moeten zijn van een hele serie. Grootse plannen om gelukkig te worden. Twee auto's op de oprijstrook en drie slaapkamers die zaten te wachten op kroost. En papa ging elke ochtend naar zoiets wat we de zaak noemden. Waar het ook rook naar de zaak. Waar we pakken droegen die je op een zaak draagt. En die op zaterdagmiddag vol trots aan het eerste kind werd getoond. Papa, papa, gaan we naar de zaak? En voor je 't weet zat het eerste kind, dat het enige zou blijven, met balpen op de contracten te krassen. Telefoontje te spelen met het nietapparaat. Alles gaat voorbij. Zelfs een eeuwige dinsdag in de jaren zeventig. Maar er is altijd wel iemand die aan de knoppen draait. Ik zeg 't je, als die godvergeten Arabieren niet met die olieprijs hadden lopen sjoemelen –

het geluid van de telefoon; het blijkt een sms

Nog meer gratis belminuten. Wat hebben die mensen toch te bespreken in dit land?

Thuis werd later een rijtjeshuis in een Rotterdamse buitenwijk. Weer met kinderkamers maar die dit keer niet op invulling hoopten. Met een keuken die alleen gebruikt werd als er een vriendin was. Met een Auping-bed dat misschien wel het meest thuis was. Hebben we niet wat afgeneukt in die tachtiger jaren. Ze bleven langer en korter. Na een tijdje hadden ze altijd de neiging zo lang te blijven, dat het wel leek alsof ik weer getrouwd was. Moest ik weer op tijd voor het eten thuiskomen. En daar was dat woordje weer: thuis. Eerst de naam voor de plek waar spieren even konden rusten en de dagelijkse strijd kon worden gestaakt, maar al snel de naam voor de plek waar ik avonden voor pampus lag, waar ik in slaap viel voor de

televisie en ruzies werden gemaakt over tijdstip van thuiskomst. Zat er weer aan de overkant van de tafel een vrouw huilend te roepen dat ik altijd alles kapot maak. En zag ik aan deze kant van de tafel mezelf steeds stiller worden, steeds meer wegstaren, zuchten misschien. En dan werd het hoog tijd thuis maar weer te verlaten. Of om van thuis weer een plek te maken zonder de roepende vrouw. Een plek die niet meer ademde, waar niemand iets van mij verwachtte, waar het windstil was, net als in mijn hoofd.

Tot die hoofddoek aan de ander kant kwam wonen. Ze zetten een schotelantenne op het dak die precies een schaduw vormde in de tuin waar ik nooit zat. Maar ik had er kunnen zitten, toch? En welke welstandscommissie had dat in vredesnaam kunnen goedkeuren? Die dingen moeten we ook toestaan, meneer, de samenleving is van ons allemaal. Maar minstens van maart tot in oktober vormde de schotel een donkere maan op mijn gazon. Als een dreigement van een andere planeet. Terwijl de torens in elkaar zakten en we de wapens van Saddam niet konden vinden – wat alleen maar bewees wat voor demonische schurk hij was – en we die Afghanen de les leerden die ze permanent geleerd moeten krijgen, voerde ik in mijn tuin mijn eigen kruistocht. Bezwaarschrift na bezwaarschrift nadat gewoon aanbellen en een dreigbrief niet hadden geholpen. Aangaande het ontnemen van een optimale zonbeleving op het perceel Oosterpoort nummer negenendertig, en verzoekende tot heroverweging van de vergunningverlening voor de schotelantenne ter ontvangst van integratie remmende televisiezenders afkomstig uit het Midden-Oosten, model twee. Kreeg ik godverdomme een cursus aangeboden en een maatschappelijk werker op mijn dak. Of ik misschien wilde praten over mijn veranderende leefomgeving. Want ze hadden natuurlijk alle begrip voor mijn gevoel van ontheemding, en snapten heel goed dat het op mijn leeftijd bijzonder verwarrend moest zijn om de vertrouwde leefomgeving zo drastisch te zien veranderen. Ik zei: jongeman

– zeg maar Johan – ik ben van Rotterdam-Zuid opgeklommen naar een villa in Krimpen. Ik was even miljonair aan de Kralingseplas, maar ben zo enorm de afgrond ingegaan dat ik bijna in Charlois eindigde. Ik ben opgeklommen van arbeiderszoon tot bezoeker van sterrestaurants. Heb gaarkeukensoep geproefd én de allerbeste runderentrecotes naar de keuken teruggestuurd. Ik heb een droomgezin uit elkaar laten spatten en daarna secretaresses, burgertrutten, sletten en een paar hele leuke dames in m'n bed gehad of huilend aan de eettafel. Dus misschien heb jij na elf september heel veel Volkskranten gelezen en een hoop NOVA gekeken, maar je hoeft mij niks te vertellen over verwarring en ontheemding want daarin ben ik topexpert. En Johan maar knikken, begripvol, en af en toe iets noteren op zijn evaluatieformulier. Ik heb mijn vader en moeder tot het eind van hun leven gebeld. Zijn twintig jaar later de regels dan helemaal veranderd? Gewone beleefdheidsregels verdwijnen zo snel niet. Heb maar één zoon. Hij heeft maar één vader te bellen. Heb het altijd vertikt. Belde z'n moeder, m'n ex: bel die jongen nou een keertje. Hij heeft het druk, is continu op pad, zet de wereld vol met kunst, als je de krant openslaat zie je zijn naam staan. Dan moet je kennelijk de juiste kranten lezen en ook nog eens de kunstpagina's, want in mijn krant stond-ie niet. En kunst – ze zeggen dat je daar moeite voor moet doen – maar ik zag altijd meteen waar zijn werk over ging. Zo ingewikkeld is het niet als je uit je doppen kijkt. Picasso schilderde gewoon een paar gekke wijven waar-ie helemaal gestoord van werd. Als ik iets teveel op had en te lang naar die woedende wijven aan de andere kant van de tafel staarde zag ik hun neus soms ook ter hoogte van hun oren en hun tietten de lucht in vliegen. Of dat werk van mijn zoon, zo megalomaan als de pest, maar uiteindelijk wordt de mens in moderne kunst altijd gereduceerd tot een hoopje stront. Je zoon is een toonaangevend kunstenaar, je mag daar best een beetje belangstelling voor tonen. Maar waar is de interesse voor mij,

vroeg ik mij dan zwijgend af. Moeten we ineens belangstelling tonen omdat zijn beroemde bunkers in de kunstbijlage staat, terwijl zijn vaders pandjes alleen op de advertentiepagina's worden vermeld.

We hebben die schotel nooit meer weg gekregen. Van maart tot en met oktober schoof de maan van Al-Jazeera over mijn gazon. In mijn woonkamer hoorde ik aan de andere kant van de muur opgewonden stemmen het onrecht aantonen dat de moslims wereldwijd werd aangedaan. Maar waartegen kennelijk wraak moest worden genomen op die paar vierkante meter achter mijn huis. Oké, ik heb mij kinderachtig gedragen – en ik genoot er enorm van. Pontificaal met zwembroek en zonnebrand middenin de maan gaan zitten, zodat de hoofddoek het uit haar slaapkamerraam wel moest zien. Dure stekjes precies op de schaduwplek geplant zodat ze wel moesten sterven. Luide telefoongesprekken gefaket waarin ik klaagde over het gebrek aan zonlicht – terwijl zonlicht toch de beste remedie is tegen herfstdepressie. Thuis, dat woord was al zoveel jaar niets meer waard. Op het laatst was thuis een plek om 's avonds laat op de favoriete leunstoel halfdronken in slaap te vallen met keiharde jazzmuziek – de burens konden mij door het keukenraam zien zitten maar niemand die even aanbelde. De ene was meer geïnteresseerd in de profeet en de andere had kennelijk net zo'n zware baan als ik. Ze probeerden het nog met een bord bonensoep na de Ramadan. Het leek een zoenoffer. Een bord langzaam gestoofd Iraans lamsvlees met van die heerlijke pruimpjes had misschien meer succes gehad. Ik dwaal af. Tary. Ik wil Tary!

Hij komt uit bed en begint zich aan te kleden.

Het oude Europa ver achter mij gelaten. Al twee maanden word ik elke dag wakker in de Aziatische droom. Oh, heerlijk verraad. De topconferenties over de redding van de eenheidsmunt doen ze maar een keertje zonder mij. Ik heb mijn knellende schoenen uitgeschopt, ik loop voortaan op slippers. Mijn lijf mag weer

even hangen, flaneren, vrijen, dansen in die vochtige, hete lucht. En de meiden – ze hebben hier fantastische meiden – mogen weer even omkijken naar deze knappe jongeman. De pepers kunnen mij niet pittig genoeg zijn! Nog even spelen, nog één keertje spelen. Voordat er geen weg meer terug is. Geen weg terug naar een verloren thuis. Tary's huis mijn volgend thuis. En als we eindigen, dan op de plek waar we begonnen zijn en we altijd zo graag waren. Laat mij maar schuimen over straat. En desnoods neerstorten op een onbekende plek. Laat mij mijn laatste droom beleven. Nog een kansje op groot geluk. Voordat we definitief, maar fataal eindigen.

Hij pakt z'n telefoon en belt.

Zo! Met je vader – Nee, helemaal niet goed. Ik ga dood.

hangt op

deel I

1

Lichteffecten en muziek zetten een grote scènwisseling in gang. De locatie transformeert van hotelkamer naar de discotheekbar van het hotel, met rook, blauw flikkerend licht, opzweepende muziek. De DJ-set en de bar worden bemand. Er wordt drank geschonken en er worden videobeelden geprojecteerd. Het Indonesische personeel barst in een opzweepende groepschoreografie uit. Terwijl ze dansen neemt het publiek plaats op de lange rode banken aan weerszijden van de dansvloer.

Lex komt op en is bezweet en een beetje aangeschoten. Hij wordt gevolgd met een volgsport en is het centrum van de ruimte. Hij deelt drankjes, complimentjes, geld uit, kent iedereen.

Hij ziet Tary staan, hij loopt naar haar toe, kust haar, tilt haar op en ze dansen hartstochtelijk. Hij wil haar langer zoenen, zij stopt abrupt.

Hij loopt weg, slaat een glas achterover en gaat met haar zus Ayu dansen. Tary en Lex krijgen ruzie, waarbij Lex opdringerig wordt. Jerry komt op Lex af en corrigeert hem. Lex legt hem uit wat er aan de hand is en Jerry spreekt Tary toe. Daarna dansen Tary en Lex weer samen.

Ramses op, ook op hem een volgsport. Vader en zoon kijken elkaar aan. Ze zeggen niks, ze drukken niks uit, ze zien niks.

Ramses met een zware rugzak, bezweet. Winnie met grote rolkoffer, zonnebril en welkomstcocktail

winnie Ik sta daar met die man van de receptie te praten en ik zeg, ik wil absoluut geen kamer met uitzicht op de kampong. Ik weiger 's ochtends meteen geconfronteerd te worden met cholera, rattenplaag en scheurbuik. Zegt die man, maar mevrouw, er is juist de afgelopen jaren enorm geïnvesteerd in die kampongs, dat zijn allang geen krottenwijken meer, u zou daar echt eens een kijkje moeten nemen. En ik kijk die man aan en ik denk, neemt-ie me nou in de maling? Of is het gewoon beleefdheid? Ja, want je weet het niet, misschien kent-ie het kamponghoofd, of woont-ie er zelf, heb ik hem weer beledigd.

Is voor hem de straat even aanvegen een investering en het feit dat ze nu afvalemmers hebben een fundamentele hervorming. Zegt-ie, we zijn zojuist zelfs verkozen tot Ecologische Kampong van 2012. Zo, zo, zeg ik, toe maar. En ik denk, dat zegt-ie voor mij. Ja, zegt-ie, er is juist een conferentie bezig over Ecologisch Wonen in de 21e eeuw. En onze kampong, zegt-ie vol trots, is het voorbeeld van een community waarin op kleinschalig niveau ecologische verbeteringen zijn aangebracht die moeten leiden tot een verantwoorde samenhang tussen ecologie en demografie en een sustainable future. En ik kreeg gewoon medelijden met hem. Hij geloofde echt dat een vergadering van vijf dorpshoofden een conferentie is. Dat die paar plantenpotten een ecologisch project is. Dat de toename van zwervkatten goed is voor de biodiversiteit. Maar als u toch liever een kamer heeft met uitzicht op de shoppingmall – Ja, liever de shoppingmall, zeg ik. Ik denk, hij bedoelt natuurlijk de lokale kapsalon, warung en massagesalon aan de overkant. Maar ik waarschuw u, zegt-ie, tot tien uur 's avonds staat er wel een file permanent voor de parkeergarage. En

op doordeweekse avonden is er nogal wat geweld met videomapping en laserlicht, terwijl elk weekend vuurwerk wordt afgestoken vanaf het rooftop terras. En houdt u uw gordijnen goed dicht want anders kijken de mensen van de skylounge zo bij u naar binnen. Wat zit je me nou aan te kijken –

ramses Ik wacht tot je uitgesproken bent.

winnie Je moeder is nog lang niet uitgesproken, Ramses, nog lang niet. Heb je je vader al gevonden?

ramses Ik sta hier op jou te wachten.

winnie Ik snap niet dat die man nu al ontslagen is.

ramses Waarom zeg je dat tegen mij –

winnie Jij zei dat-ie in het ziekenhuis lag, Ram.

ramses Hij lag ook in het ziekenhuis.

winnie Dacht je. Dacht je.

ramses Alsof het geen goed nieuws is dat-ie daar niet meer in ligt.

winnie Totaal onverantwoord die man –

ramses Ik zal met hem praten –

winnie Ze zeiden dat-ie in de bar rondhing. Niet in bed, maar in de discobar. En als hij daar niet was, dan was-ie in de sunken-bar van de swimmingpool. En anders op een van de acht andere plekken in dit hotel waar alcohol te verkrijgen is.

Kevin op met kleine rolkoffer en welkomstcocktail.

Laten we ons opsplitsen. Ga jij kijken waar-ie is, doe ik ondertussen een dutje.

Ik ben kapot van die reis. Die eerste achttien uur van Schiphol via Singapore kon ik nog verdragen. Maar dat ene uurtje van Surabaya Airport naar dit hotel heeft me genekt. Ik mag het niet zeggen maar het is volstrekt duidelijk dat na zestig jaar onafhankelijkheid de problemen in dit land alleen maar groter zijn geworden. Hebben die mensen nou echt geen enkel benul van planning, milieu, infrastructuur? Ach, hadden ze toen ook al niet. Gek eigenlijk dat niks me hier bekend voorkomt.

kevin Dit hotel is ook pas vijf jaar oud.

winnie Wat zouden we toch moeten zonder jouw stagiair, Ram.
kevin Maar 't gebouwtje van die Tourist-
Office herinnerde u zich wel.
winnie Omdat Ramses zo vreselijk aandrong.
tegen Ramses Maar ik heb geen idee. Sorry!
Winnie af

3

kevin Ik vind het zo moedig van je, Ram.
ramses Wat, moedig, ik?
kevin Ja, jij! Ik bedoel, als over twintig jaar mijn vader midden
in de nacht opbelt – in doodsangst – hoop ik precies dezelfde
keuze te maken. Ik hoop dat ik dan jouw lef heb de opening van
m'n meesterwerk uit te stellen en alle medewerkers af te bellen.
Alle interviews af te zeggen en m'n carrière totaal plat te leggen.
Want dat is wat je hebt gedaan. BAM! En ook nog aan m'n
moeder te denken die al zestig jaar niet in haar geboorteland is
geweest. Ik vind dat allemaal heel ontroerend en moedig.
ramses Nu maakt zij zich weer zorgen –
kevin Dat vind ik dus zo mooi: jullie hebben schijnbaar zo'n
afstandelijke relatie, en toch maak je je zorgen om haar. In
wezen zijn jullie zo hecht.
ramses Wij zijn niet hecht. We delen een paar interesses –
kevin Dat is jullie manier van praten, maar voor mij is het heel
duidelijk dat jullie waanzinnig close zijn. Weet je dat je in het
vliegtuig met je hoofd op haar schouder in slaap viel?
ramses En zij legde mijn hoofd weer rustig terug tegen de
hoofdsteen.
kevin Maar de manier waarop ze dat deed – zo Indisch.

ramses Indisch?

kevin Ze legde je hoofd niet terug omdat ze afstand wilde. Ze deed dat omdat ze bang was dat het jou bij het ontwaken in verlegenheid zou brengen. Daarom legde ze je hoofd terug.

ramses En daarom heb ik nu een stijve nek.

kevin Wil je een massage?

ramses Nee! En het heeft niks met Indisch te maken, maar vooral met angst.

kevin Ik interpreteer nog teveel, damn.

Ramses en Kevin af

4

Muziek en lichteffecten nemen toe. Lex komt op, druk in conclaaf met Jerry en Asmara. Tary volgt op een afstandje. Ramses komt later binnen.

lex Did I already check out? I didn't. I'm still here, right before you. I thought I would check out. Last week. I almost left this world, Jer. But I stayed. I survived. So I'm still checked in. And my son and his mother can put everything on my bill too. The last Euros of Europe will float into your bank account.

jerry But I'm afraid the limit of your account is not sufficient for Mister Ramses and Miss Lex too.

lex She's not Miss Lex, we're divorced.

jerry I'm not allowed to put all their expenses on your bill.

lex Do you want me to check out, Jerry? Out of this hotel? This life? If so, please tell me –

jerry Of course not.

lex So put everything on the bill.

jerry But if something goes wrong –

lex Don't doubt my financial means, Jerry –

jerry It would be my responsibility. My supervisor will come after me.

lex This is almost insulting. Tell me where my son is.

jerry I was only talking about the limit, Mister Lex.

lex There is no limit, Jerry. Try to understand that concept. In the Asian Age –

jerry Only the sky is the limit. I understand. But already a month ago the financial department of the Shangri-La Group didn't allow me to exceed the limit of your account any further

–

lex Because they're cowards, Jer. This is business, Jerry, I'm just trying to do limitless business with you.

jerry Even in Shangri-La there must be some limit.

lex Jerry Petet, do you want to do business?

jerry I'm afraid I need some sort of a guarantee.

lex Yesterday I paid the bill of your triple kitchen set and today you want a guarantee? You're my brother –

jerry If we really would be family, it would be different.

lex Then I'll marry your beautiful sister!

jerry That would be very romantic –

lex Wouldn't that be a guarantee?

jerry Family is very important for us.

lex It's a pity I've always hated being married. *een pijnscheut in z'n been* Godverdomme –

asmara *in Bahasa* Lihat dia, Jerry.

jerry Tenang aja, Asmara.

lex Tell me what she just said.

asmara Kurang ajar.

jerry Tenang aja.

lex Isn't it illegal to speak Bahasa in this building?

asmara I was talking with my brother about your behaviour towards our sister, Tary.

jerry Asmara!

lex Yesterday I paid the bill of her plumber and today she is complaining about my behaviour towards her sister. Am I not a guest in this hotel?

jerry Of course you're our honoured guest –

lex Am I not a friend of your family?

jerry Of course you're a dear friend of our family –

lex I just try to enjoy my holiday.

jerry And your enjoyment is our utmost priority. We simply must ask you to be aware of the feelings of the people who entered today the holy month of fasting.

The Shangri-La Hotel just urges us to keep an eye for the sensitivities living in the community of Surabaya about this specific location.

asmara About the behaviour of certain people on this location.

jerry Asmara!

lex Are you religious, Jerry?

jerry It's not about me, Mister Lex.

lex Did my behaviour provoke you, Jerry?

jerry I've seen a lot worse, believe me.

lex Don't bow for extremists, Jerry.

jerry We're still part of a community.

lex No, you're free. Welcome in the 21st century. If you really want to grow up, you must leave that kind of backward ideas behind. There is no such thing as a community. We're all alone in this world.

asmara I want to be part of a community.

lex Don't conform to what the flock wants. Don't let yourself dragged down. Real progress is about having the guts to stand out. Be ready to be unique. *ziet Ramses Ramses!*

De muziek en de lichteffecten nemen toe. Ramses ontmoet zijn vader, die hem vrolijk omhelst en hem uitbundig voorstelt aan de Indonesiërs. Ramses lijkt bezorgd, wil met zijn vader praten, die hem door de harde muziek niet lijkt te verstaan.

lex Luister Ram, als je buikpijn hebt, weten ze je hier hoofdpijn aan te praten. Een ingegroeide haar krijgt meteen de status van een tumor. Ze hebben hier straks de vierde economie van de wereld, maar ze gedragen zich nog steeds alsof alle zorg door Novib wordt betaald. This hurts, Sir? You want doctor, Sir? Total body-scan?

ramses Dat gebeurt ook vast in Nederland.

lex Maar hier mag ik het niet zeggen omdat we in Indonesië zijn.

ramses Laten we nu niet meteen –

lex Je hebt gelijk. Natuurlijk. Hebben jullie een goede reis gehad? Wil je een Bintang, een cocktail, een mocktail of iets sterkers? Waar is je moeder? Of eten. Eet nou gewoon effe iets lekkers. Je hoeft je niet in te houden. Bestel gewoon en zet het op kamer 1749, de Vroedt, met ui. Da's een foutje van de receptie, ze dachten dat ik de Fruit heette. Fruit. Ook goed. Zet gewoon een onleesbare krabbel op die bill en het komt allemaal in orde. Wat een kolere herrie –

ramses Ik denk dat het beter is als je naar het ziekenhuis gaat.

lex Da's een ramp. Weet je hoe lang ik in de file heb gestaan toen ik die vreselijke pijn had?

ramses Je had een hartaanval –

lex Man, ik heb er zoveel gehad. We werden dus opgehaald met een ambulance, als in een Bollywoodthriller, loeiende sirenes, het nieuwste model uit Korea, m'n oren suizen nog steeds. Als ik al terug ga zal het daarvoor zijn.

ramses Je bent met een ambulance afgevoerd.

lex Maar voor het gebruik van de defibrillator moest cash worden afgerekend. En vervolgens stonden we dus anderhalf uur in die file. Geen auto die maar één seconde overwoog aan de kant te gaan ondanks sirene en zwaailicht. Als er iets symbool staat voor het nieuwe Azië is het dat wel: de permanente file. Die stuwende collectieve drang. Die ultieme drift om verder te komen in een overvolle wereld. Als zaadcellen allemaal tegelijk op weg. Niet dat parcours voor invalidevoertuigen en rollators dat ons wegennet geworden is. Alleen maar asfalt, blik en overlevingsstrijd.

ramses En bij dat ziekenhuis.

lex Daar mocht ik pas aan de defibrillator nadat m'n verzekeringspas vijf keer was gekopieerd. Dat hele ziekenhuis leek op de filmset van Battlestar Gallactica, daar is het Dijkzicht niks bij. Wat is er nou?

ramses Ik weet niet – jetlag of zoiets.

lex Je hoeft over mij niet in te zitten, hoor. Dat heb je nog nooit gedaan –

ramses Hoezo heb ik dat nog nooit gedaan.

lex Zo zijn wij niet, Ram. Zo hebben je moeder en ik je niet opgevoed.

ramses Dat betekent toch niet dat ik me geen zorgen kan maken.

lex Ik heb ook niet over jou ingezeten, hoor.

ramses Fijn om te horen.

lex Wat wil je dan horen: ik heb nachten wakker gelegen.

ramses Dat kan een troostend idee zijn.

lex Ik ben niet van 't gepamper. Moeten we nou echt je hele leven je handje vasthouden? Met de auto naar school, studietoelage, uitkering, subsidie. Cursus weerbaarheid omdat je niet opgewassen bent tegen de wereld zoals-ie nou eenmaal is.

ramses Ik had het niet over de wereld, ik had het over jou en mij.

lex Dit is de wereld Ramses, en dit is misschien niet een wereld die jij je graag wenst maar wel de realiteit. Welkom in de warme eeuw van de winkels en de files! Waar de smog alles wegblaast wat types als jij zo de moeite waard vinden. Waar de winkelpaleizen uit de grond verrijzen, omdat de mensen dat nou eenmaal eisen. Dacht je dat de mensen hier nog steeds van sawa naar wayang sjokken, of van Congklak naar moskee? Dat ze de hele dag niks anders doen dan op hun hurken lurken aan hun kretek sigaret? Nee, Ram, die mensen daarbuiten willen precies hetzelfde luxelevens dat jij ook je hele leven al leidt. En ze willen allemaal de wereld zien, net als jij, en niet alleen via Google Maps. Al die Javanen, Chinezen en Vietnamezen komen allemaal naar New York, Parijs en Amsterdam. Niet om er te wonen, migratie is zó passé, maar om er te shoppen. Om er te vreten in de sterrestaurants, om te snurken met uitzicht op de Big Ben. Dat vind jij niet leuk. Waar is den authentieke Indonesische mens nou gebleven? Waar is de batik, waar is de gamelan, zijn ze nou helemaal knalpot geworden? Maar de mens is lui. Dat probeer ik je mijn hele leven al duidelijk te maken. De mens is een kuddebeest. En daar ga jij helemaal niks aan veranderen – met je kunst. Ja, misschien voor die paar honderd –

ramses Het zijn er duizenden.

lex Die duizenden mensen die naar jouw kunst komen kijken en die denken, hier steek ik iets van op, hier word ik een beter mens van, met grotere gevoelens. Maar al dat inzicht zal de wereld echt niet veranderen.

ramses Waarom meteen weer ruzie maken.

lex Ruzie, we discussiëren.

ramses Maar de manier waarop.

lex Kun je ingaan op mijn argumenten?

ramses Telkens weet jij een discussie weer naar zo'n venijnig persoonlijk niveau te trekken.

lex Ik maak het concreet. Sorry, fijn dat jullie een goede reis hebben gehad. Maar om je moeder nou helemaal mee te slepen –

ramses Na je telefoontje kon ze een week niet slapen.

lex In de twintig jaar na de scheiding is ze bezorgder om mij geweest dan gedurende ons hele huwelijk. Als ze toen iets beter op mijn behoeftes had gelet zat ik hier nu niet. Ontspan nou eens een keertje, man. Het gaat prima. Relax, Ram, ik voel me gezonder dan ooit. Ik lééf, ik lééf. Ik zie er beter uit dan jij. Man, je wordt al kaal. En je krijgt echt een buikje. Als je wilt, trekken we nu een sprintje. Elke ochtend doe ik veertig baantjes in het zwembad, oké over de breedte, maar toch. Vanavond bij het eten drink ik je zo onder tafel. En jij moet wat eten, je moet vandaag heel veel eten – vandaag is de ramadan begonnen. Niet dat 't mij iets uitmaakt, maar jij voelt je komende week vast heel bezwaard om onbedaarlijk te schransen met die bleke moslims om je heen.

ramses Ik voel me niet zo lekker.

lex Zwakke maag, kan ook al niet tegen 't eten. Maar deze maag wel – van staal. Deze kerel eet zelfs op straat. Voor twee gulden kun je hier voor de deur een driegangenmenu krijgen. En ik vraag de kaart, die ik niet kan lezen, ik doe m'n ogen dicht, laat m'n hand vallen en wijs: saya mau ini. Kreeg ik gister toch iets. Blinde darm van een geit met sambal om heel Timor van de kaart te vegen. Maar ik heb me niet laten kennen. Toen m'n bord bijna leeg was, en m'n ingewanden zo'n beetje verpulverd, zaten al die Indo's op het terras naar me te staren. Kreeg na de laatste rijstkorrel applaus en geld toe. *slaat een paar keer op z'n been*

ramses Wat heb je – ?

lex Niks, komt door die flipflops. Het gaat prima met mij, Ram. En dan denk jij natuurlijk van niet.

ramses Inderdaad.

lex Moet jij straks m'n vriendin eens ontmoeten.

ramses Je bent hier niet alleen.

lex Hoe vaak heb jij je vader de afgelopen veertig jaar nou alleen gezien.

ramses De laatste vijf jaar bijvoorbeeld.

lex Maar ik ben geen man om alleen te wezen, dat weet jij ook. Moet toch altijd weer op vrouwenjacht, hoe oud ik ook ben. Dit lijf moet nou eenmaal, snap je.

ramses Dat snap ik. Maar misschien moeten we ma hier even niks –

lex En ze hebben hier mooie meiden.

ramses Het is iemand van hier.

lex Luister, ik heb de afgelopen jaren heel wat oudere dames gehad in Nederland. Heb heel wat internetsites afgestruind en me door heel wat tekstjes moeten werken van hormonaal-actieve dames van middelbare leeftijd. Heb heel wat Conny's, Ineke's, Marga's en Annemarie's op de chat gehad of 's nachts in m'n mailbox. Wilde me een jongen van twintig voelen maar moest vooral grote-mevrouwen-problemen bespreken. Of kleinkinderen een dominante rol speelden in mijn leven en zo ja, hoeveel keer per maand zij verwacht konden worden. Of ik zelf het initiatief zou nemen tot een lange wandeling op zondagochtend of dat ik het afwachtende type ben. En pas in de zestiende mail kwam het hoge woord eruit: of ik seksualiteit net als de dame in kwestie niet vooral beschouwde als een mooie herinnering, die misschien met een intieme knuffel nog eens opgehaald kan worden. Of, dat seksualiteit niet vooral betekende: respect voor elkaars lichamelijke grenzen. Tijd nemen en een heleboel liefde. Ik voelde me een schooljongen met dat senior-feministische gezever om me heen – de vrouwen hier zijn anders.

ramses Hoe dan?

lex Zie je, je brandt van nieuwsgierigheid.

ramses Ik heb een vriendin, pa.

lex Is ze een beetje lief voor je?

ramses Dat gaat jou niks aan.

lex Maar toch brand je van nieuwsgierigheid naar de Aziatische vrouw. Je moeder is ook een Aziatische.

ramses Misschien moeten we ma hier een beetje buiten laten.

lex Een man zoekt vaak iets van zijn eigen moeder in een vrouw – da's helemaal niks om bang voor te zijn.

ramses Bianca heeft niks –

lex Bianca heeft niks, dat weten we allemaal.

ramses Waar slaat dat op.

lex Als jij zo overtuigd bent van borderline-Bianca, waarom dan zo aangebrand.

ramses Als ik zo overtuigd ben –

lex Waarom dan die natte oogjes bij de gedachte aan de Aziatische vrouw.

ramses Ik heb geen natte oogjes.

lex Wel als je mijn vriendinnetje ziet. Ik zal d'r vanavond aan jullie voorstellen.

ramses Ja, leuk, maar misschien beter van niet.

lex Ze heeft ook nog twee hele leuke zussen.

ramses Christus pa, ik ben niet zo fucking wanhopig als jij.

stilte

lex Waar haal jij het lef vandaan om naar mijn privé vakantiebestemming te komen en mij te vertellen wat ik wel of niet zou mogen doen.

ramses Sorry, pa, ik –

lex Waar haal jij het lef vandaan om met je grote gelijk hier binnen te komen walsen.

ramses Grote gelijk?

lex Waarom denken jullie twee het altijd beter te weten.

ramses Dat denken we helemaal niet.

lex Die politiek-correcte superioriteit waarmee jullie neerkijken op het genot dat ik hier heb, op de liefde die ik hier beleef, op

het geld dat ik uitgeef. Mijn eigen, zuurverdiende geld. Want hoe ben jij hier eigenlijk gekomen?

ramses Ik heb hier volgend jaar een project. Het overleg met de Java Biënnale heb ik vervroegd, zodat ik bij jou langs kon.

lex Van subsidiegeld dus.

ramses Sponsoring eigenlijk. Het is een initiatief van de Mondriaan Stichting, Garuda en ABN-AMRO. Een cadeau is het meer, een handelsgeschenk. Ik ging op mijn werkbudget zodat ma op kosten van de verzekering kon. We waren doodongerust, pa.

lex Jij bent veel te afhankelijk, Ramses. Getver. Je moet nooit afhankelijk worden van iemand. Nooit! Anders is je enige valuta medelijden. Doodongerust. Jij bent hier dankzij een overheid die jou zielig vindt –

ramses Nee, met het geld van twee multi-nationals. Die overeind worden gehouden door de overheid, dat wel. Maar mijn factuur gaat gewoon direct naar de bank. Ze vinden het kennelijk de moeite waard wat ik maak.

lex Kun jij iets maken wat die mensen hierbuiten de moeite waard vinden, Ramses? Hier loopt de mens van de toekomst. En die heeft echt geen boodschap aan wigwam-conferenties waarin het monetair systeem wordt herijkt door middel van performances. Aan dat soort boeiende kwesties komt de Aziaat pas toe als de grote consumptiesprong voorwaarts voltooid is. De kater van het kapitalisme, daar moeten types als jij het altijd van hebben. Boekenkastenmens! Maar hier is het kapitalistische feestje nog maar net begonnen. In Europa ruimen ze de kots en de bierplassen al op, maar hier dansen we nog de hele nacht door!

opkomst Winnie. Kevin met een camera erachteraan

winnie Was het eten in het ziekenhuis niet goed genoeg? Waren de zusters niet gewillig?

lex Winnie Limba –

winnie Is dat een geest of leeft die eigenwijs echt nog? *terwijl ze kussen* Kevin, als je dit moment wilde vastleggen, ben je dus te laat.

ramses Ik hoef dit niet op tape, Kev –

kevin Je moeder heeft gelijk, dit is een heel bijzonder moment.

winnie Je leeft dus nog –

ramses Kijk niet zo teleurgesteld.

lex Pijn in de borst, dat kan van alles zijn.

winnie Je zoon was de muziek al aan het uitzoeken. Had prachtige zinnen voor in de advertentie –

ramses Take Five van Dave Brubeck.

winnie En ik moest halsoverkop mee naar de andere kant van de wereld.

ramses Een week is niet bepaald halsoverkop.

winnie Ik zei, Ram, ik laat me niet graag gebruiken voor een of ander project. Als je inspiratie tekort komt, hoef je van mij niks te verwachten. Ben al zestig jaar niet meer in dit land geweest. Niet zonder reden blijkt nu. Moesten we net per se nog even langs de Tourist Office en ik denk, waar ken ik dat gebouw toch van? Prachtig Hollands gebouw, moet vast een of andere feestzaal zijn geweest, maar ingepikt en helemaal gerenoveerd. Zo'n beetje het mooiste gebouw in de hele omgeving. Geen idee waar we destijds woonden maar die Tourist Office kende ik ergens van. Had ik destijds misschien toch rijke vriendjes, Lex. En we hebben een ijsje gegeten bij Zargrandi, om de hoek – ik zweer 't je, precies dezelfde smaak als zestig jaar geleden, daar is Capri niks bij. Alsof ik met papa op zondagmiddag daar weer zat, ijsje eten in de zon. Maar die Tourist Office –

stilte

winnie Er was nog iets heel raars. Mama zei het al: dat land is niet te vertrouwen. Stille kracht, boze baboe, mattaklap, jappenkamp. Ik wilde hier net aan een meisje vragen of ze jou kende en wist waar je was – ik kon toch niet slapen, vast de jetlag – en ze zegt: yes, of course I know Mister Lex, he is my boyfriend. Haar letterlijke woorden, Lex.

ramses Kun je alsjeblieft de camera uitzetten.

kevin Heeft iemand er last van als ik film?

lex Waar heb je haar gezien?

winnie In de receptielounge, waar die hele slechte band aan het spelen is.

ramses Misschien heb ik er last van.

winnie Van die zoete westerse liefdesliedjes waar door de fonetische imitatie geen touw aan vast te knopen is. Maar waar jij toch helemaal week van wordt. Ik ken je toch, Lex.

kevin Je wilde je kwetsbaar opstellen, Ram. Dit is dus precies dat persoonlijke aspect dat in jouw werk ontbreekt.

ramses En dat in jouw werk zo volop aanwezig is.

lex Je hebt Tary dus al ontmoet.

winnie Het serveerstertje heet Tary.

lex Ik wilde haar later aan jullie voorstellen –

winnie Lex, je bent mij geen verantwoording schuldig. Je gaat je gang maar. Ze is een leuke meid. Jong, dat wel, en haar Engels is vast abominabel, maar jij wilt je pleziertje – neem het ervan.

lex Het is wel iets meer dan een pleziertje.

ramses Ma, je mag best zeggen dat je –

winnie Het is niet heel smakelijk en het getuigt niet van veel ethiek, maar wat kan ik daar tegen inbrengen?

lex Ik wil jullie graag uitnodigen om vanavond met mijn nieuwe vriendin te dineren.

winnie Vriendin, hij noemt haar nu al zijn nieuwe vriendin.

ramses Ik denk niet dat dat een goed idee is.

winnie Natuurlijk wel! Doe niet zo bekrompen, jij. Adoeh.

ramses Moet je 't haar nou per se inwrijven?

winnie Heeft-ie toch altijd gedaan.

lex Wat doe ik nou weer?

ramses Ze heeft er last van.

winnie Last, ik heb er helemaal geen last van.

Ik snap niet wat het met mij te maken zou hebben. Het gedrag van de ander, wat heb je daar nou eigenlijk echt mee te maken? We bemoeien ons op de wereld veel te veel met elkaar. Als je heel goed kijkt, van zoveel dingen waaronder we zeggen te lijden, is die last eigenlijk helemaal niet concreet, louter gevoel. En als ik ergens wantrouwig tegenover sta –

kevin Mag ik u iets vragen?

ramses Kevin –

lex Natuurlijk, ga je gang.

kevin Misschien is mijn vraag te rechtstreeks –

ramses Hou je kop.

lex Daar hou ik juist van, kom maar op.

winnie Oh god, nou gaan we 't krijgen.

kevin Betaalt u Tary?

ramses Jezus Christus.

lex Nee. Het is echte liefde.

Lex af. Kevin volgt hem met de camera.

7

Jerry staat op een afstandje van Winnie en Ramses.

winnie Wat zit hij nou naar ons te kijken. Kijk nou, zo stiekem.

ramses Wat is daar nou stiekem aan?

winnie Oh god, hij komt op ons af.

ramses Hij werkt hier.

winnie Die glimlach, die pretoogjes – wat denken ze achter dat masker?

jerry How are you today, Mister Ramses and Miss Lex?

winnie Niet antwoorden.

ramses We're fine. Doe niet zo raar

winnie Waarom wil-ie dat weten? We just arrived.

jerry I know, I checked you in before.

winnie Oh god – vroeger leken ze ook zo op elkaar. Oh, it's a delightful hotel, really gorgeous.

ramses Ik dacht dat je –

winnie Ik wist toch niet dat-ie de receptionist was.

jerry Receptionist, yes. I've also studied in the Netherlands.

winnie Oh, dat zegt-ie voor ons.

jerry So I speak a little bit Dutch.

winnie Do you? Zou-ie ons hebben verstaan?

jerry *in gebroken Nederlands* Ik heb een stage gedaan in het Bilderberg Hotel in Driebergen. Kent u dat hotel?

winnie Oh, dat schijnt prachtig te zijn. JA, HEEL ERG MOOI.

jerry Ik hoop dat u een aangenaam verblijf heeft in het Shangri-La Hotel.

winnie We will. DAT ZULLEN WE.

jerry One question: can you please tell me what paying method you prefer?

winnie Waarom wil-ie dat weten?

ramses I prefer to pay with creditcard.

winnie Heb jij zo'n groot limiet?

jerry So I suppose you will settle the total balance?

winnie Ik zie jou soms nog steeds als de arme kunstenaar.

ramses Of course, we'll only stay a few days.

jerry And the invoice of Mister Lex –

winnie Is there a problem?

jerry No, no. As long as nobody leaves with unpaid bills, there is no problem at all.

winnie Leaves – hoe bedoelt-ie leaves?

ramses In that sadly case we will pay his bill of course.

winnie In that unlikely case the insurance will.

jerry I'm not sure about that, Miss Lex.

winnie My former husband has always had the best insurances there are, Lex always had.

jerry Sometimes unpaid bills are too big to be paid back.

ramses That big?

winnie In that case, I'm sure my ex-husband will turn out to be too big to fail.

Lichteffecten en muziek zetten een scène-wisseling in gang. Er worden plastic tafels en stoelen neergezet. Lex beklimt het podium en test zijn microfoon. Het Indonesische personeel barst weer in een groepschoreografie uit.

deel II

1

Lex als een middelmatige stand-up comedian – enigszins aangeschoten

lex I'm sorry, folks. Ik ga het gewoon even in het Nederlands doen. Usually I talk to you guys in English, or even in Bahasa, but this time no, tidak sekarang, my family is in town. Saya bicara bahasa belanda. Vindt u ook niet dat er tegenwoordig zoveel Aziatische toeristen zijn? Ik dacht eerst nog: da's allemaal personeel. Maar nee, ze gaan hier tegenwoordig zelf ook en masse op vakantie. Vroeg ik laatst per ongeluk aan een of andere miljonair een bord nasi putih. Zijn ze effe rijker dan wij, is die Aziatische bescheidenheid ineens heel ver te zoeken. Maar – laat ik mijn familie welkom heten. En ik weet dat m'n zoon zich nu schaamt – ja, je geneert je, ik weet dat je dat doet. Maar ik zeg hem dit: op een dag worden we allemaal volwassen. Op een dag komen we allemaal op onze bestemming aan. Ramses, dit is je vader. En je vader is precies waar-ie wezen wil. En ik wil jou vanavond graag voorstellen aan een bijzonder iemand –

Jerry komt dichterbij en zegt iets tegen Lex.

Ramadan, Ramadan, of course I consider the Ramadan. I just want to introduce him to his new family – Want, ja, ik beschouw deze mensen als mijn eigen familie. Ik heb met deze mensen gehuild. Gelachen. Aan het zwembad gelegen. Een kroegentocht gemaakt. Deze mensen waren er als ik ze nodig had.

En dus ben ik er voor hen. Jerry. Asmara. Beautiful Ayu. And the love of my life: Tary.

I love you, guys. En ik weet dat mijn zoon nu denkt: wat moet

mijn vader met zo'n masseuse. Dan zeg ik: ze is allang geen masseuse meer, ze is nu serveerster. En volgend jaar werkt ze in de receptie. En over tien jaar is ze hier de baas. En misschien is het teveel gevraagd om haar als je tweede moeder te beschouwen. Maar ik vraag je dit: beschouw haar als familie. Want ik hou van deze vrouw. Ik kan er niks aan doen, ik hou –
huilt bijna

ramses *vanuit 'de zaal'* Het is oké, pa.

lex Tary wordt mijn laatste vrouw. My new wife. Want ik leef. Ik leef. Aan tafel.

2

Het hele gezelschap gaat aan tafel.

lex Kom, ga zitten, ik wil dat we gaan zitten. Wat ga je nou doen –

winnie Ik denk dat ik maar even –

lex Jij hoort er ook bij, Win, ondanks alles. And you too, Tary. Dat wil die jongen toch altijd zo graag – met z'n allen bij elkaar. Waarvoor zijn jullie anders hier helemaal naartoe gevlogen?

ramses We komen hier eigenlijk voor jou, pa.

lex En ik wil dat we gaan zitten en dat we gaan eten.

tary I don't feel comfortable with this.

lex As one big family. Of course you feel comfortable, you always do.

tary I'm sorry, Miss Lex –

lex She's not Miss Lex. She's not.

tary I don't want to force myself –

winnie Zo erg zou 't nou ook weer niet zijn.

lex Her name is Miss Winnie.

ramses My parents are divorced.

winnie Ik denk toch dat het beter is als ik ga –

lex She is my ex-wife. Blijf zitten.

tary Oh, I'm so sorry.

lex There is no need to feel uncomfortable.

winnie Nothing to feel sorry about, believe me.

lex We are one family – and you're part of it. And your brother is my brother-in-law and your two sisters are the aunts of my son.

tary As long as we're not married they're not.

lex Wie heeft deze vrouw geïnfecteerd met moeilijkdoenerij?

You're my new wife. You want to marry? Tomorrow we marry.

ramses Tuurlijk, waarom niet?

lex Sit down, please. Ik vraag het jullie, alsjeblieft. *Iedereen zit.*

Thank you so much. Mister Jerry, we are ready to eat.

jerry Mister Lex, may I inform you again about the limitation –

lex You can put it on the bill, Jer.

jerry Still I have to inform you –

lex We talked about the bill, didn't we?

jerry Of course we did –

lex So put it on the bill.

ramses Pa, ik denk dat het beter voor je is –

lex That's what the bill is for, no? We gaan morgen naar de dokter, Ram.

jerry I suppose that's the purpose of a bill, but –

lex So please leave the buts for later.

tegen Ramses Het gaat goed met m'n been. My dear Tary, may I introduce you to my son. As I told you, in Holland my son is a very famous artist –

tary You didn't.

lex Sorry, ik was effe de catalogus vergeten –

tary I didn't know you had a son.

stilte

lex Dit vind ik heel vervelend. Echt heel vervelend. Had ik natuurlijk moeten vertellen.

winnie Lex –

lex Verschrikkelijk stom. Had haar natuurlijk ook over jou moeten vertellen. Had haar alles moeten vertellen. Waar zadel je zo iemand mee op, vraag je je alleen af. Jullie weten echt niet hoe vervelend ik dit vind. Voor iedereen. Het spijt me. Now it's my turn to feel uncomfortable.

tary I don't want you to feel that way.

lex Believe me, I feel ashamed now.

tary Maybe it's my fault –

lex Ja, ze vroeg er ook nooit naar.

ramses No problem, I don't really care.

winnie Hoe bedoel je, I don't care.

ramses Het maakt me niet uit.

winnie Dat je vader je bestaan ontkent?

lex Hij vertelt toch ook niet bij elke gelegenheid dat-ie een vader heeft. The most important thing is: this is my son, and I'm very proud of him.

ramses Oh ja?

winnie Mister Ramses is a very important artist. Do you like art, Tary?

ramses Ze hoeft me geen Mister te noemen.

tary I do, Miss Lex.

winnie What kind of art do you like? Traditional art, like batik

–

tary Personally, I'm not really fond of batik.

winnie Ik weet niet wat daar nou zo lelijk aan is.

tary I prefer contemporary Chinese art.

winnie Do you?

tary Like Wang Guangyi, Fang Lijun, Yue Minjun, Zeng Fanzhi, Ai Wei Wei.

winnie Ah ja, Ai Wei Wei –

tary Zhang Xiaogang, Zhou Chunya, Zao Wou-Ki, Cui Ruzhuo.
But my favourite work is Yang Fudong's Seven Intellectuals in
a Bamboo Forest.

winnie Ken jij dat, Ram?

tary Did you know that globally, the recent rise in Chinese
artists' fortunes was unparalleled. Today five of the ten best-
selling living artists at auction were Chinese-born, led by
Zhang Xiaogang, who trailed only Gerhard Richter and Damien
Hirst. Asian artists are leading in multi conceptual thinking. In
entrepreneurship they can be compared to the Dutch artists of
the Golden Age, like Rembrandt. The Asian artists left the
shabby romantic ateliers of 20th century Europe and work like
Rembrandt in massive studio's. Some even have their own
trendy restaurants or hotels. Zhuang Huan for example has
taken over an entire industrial complex in southern Shanghai.
He employs more than hundred craftsmen who live in adjoining
dormitories. They produce billboard-size prints and house-size
sculptures.

Do you own a hotel, Mister Ramses?

ramses Ik weet even niet –

lex Zeg het maar gewoon. Heb jij een hotel, Ramses? Of heb je
alleen een luxe villa?

ramses I don't have a hotel, I'm sorry.

lex In Holland artists live anti-kraak, walk around in dirty jeans
and go around by train.

winnie Mister Ramses is currently working on a huge
international project, all over the world. He's made bunkers in
places like Hilversum –

lex Echt waar, Hilversum?

winnie New York, Mogadishu, Teheran – waar staan er nou nog
meer?

kevin Tangiers, Cangzhou, Livorno,
Abidjan –

lex Niet bepaald op de route.

kevin And soon in your back yard.

winnie Da's geen excuus, Lex.

tary And you're his brother?

kevin I wish I was, but I'm not.

ramses He's only my assistant.

kevin And his biggest fan.

winnie Vertel de vriendin van je vader nou even over je werk, zij is tenminste geïnteresseerd.

lex Mij vertelt-ie er nooit wat over, hoor.

kevin The work of Mister Ramses could be described as a pseudo-international-infrastructure, which addresses current political issues. Since 2001 Mister Ramses is trying to broaden aesthetic boundaries within visual arts, blurring the rigidly constructed distinction between military architecture on one side and socially engaged art on another. The static and almost aggressive nature of the so-called bunker is both a provocation and a hub for media attention. Surprisingly, inside the bunkers the accurately carved details betray matured craftsmanship and a love for visual story telling. The openness of several interventions invites public participation and is focussed on political engagement. Heb ik het zo goed uitgelegd?

ramses Unfortunately I'm not wearing a Ferragamo suit or drive around in a Range Rover.

lex Die jongen weet jou wel te verkopen.

tary That means you're not that famous, Mister Ramses.

winnie Waarom doe je nou zo bescheiden?

kevin And his tenth bunker he will deliver in a luxury hotel in an Asian metropolis.

ramses That's still not really sure. Bescheiden?

kevin Lost in Mutation, it's called.

winnie Dan doe jij zo Indisch.

ramses That is just the working title. Indisch? Ik ben niet van de generatie die zijn ambivalente talenten overmoedig van de daken twittert. Deep down I'm still an insecure artist who expects every moment to be unmasked and for that reason desperately tries to avoid talking about his own work.

winnie Van São Paolo tot Shanghai willen ze die jongen hebben, die bunkers kosten bijna een half miljoen per stuk, hij verdient straks een ton per jaar en toch doet-ie weer zo ongelooflijk –

ramses Ma!

*Tegelijkertijd slaakt Lex een vreemde hik-verslik-kreet.
stilte*

lex Volgens mij vindt ze je leuk, Ram.

ramses Ma heeft altijd de neiging te overdrijven.

lex Tary. *tegen Tary* He already has a girl-friend.

ramses Ik vind haar ook heel leuk.

lex Hou 's op jij.

tary Are you married, Mister Ramses?

lex Maar m'n meisje mag er best zijn.

ramses I don't believe in marriage.

lex Sayang, you may be there.

tary Sorry, where?

lex *kietelt haar intens* Sini, sini, sini. Wat is het toch een heerlijke vrouw!

winnie Lex! *leest in gids* Het schijnt dat de mooiste gebouwen hier Nederlands zijn –

lex Lihat, lihat, I'm still going strong. *kietelt weer* Sini, sini, sini.

tary Pria gila!

lex Kamu nakal, binatang kecil!

tary Stupid man!

winnie Zo zonde dat dat allemaal maar vervalt –

lex Do you see how fit I am, do you feel? I'm still sailing on!

winnie Misschien is 't beter als ik alvast naar de kamer ga.
lex *op de melodie van 'I am sailing'* Saya berlayar, saya berlayar –

ramses Pa – Ma – Alsjeblieft. Jangan.

asmara *via intercom* Due to the fasting period we are requesting our guests to consider discretion in the usage of alcoholic beverages and in their intimate behaviour. Our professional staff thanks you for your co-operation and wishes you a pleasant Ramadan and a safe stay in the Shangri-La Hotel.

lex Ik ben al braaf. Ik hou mij in. Tonight we all eat with sticks.

tary Do you know how to eat with sticks, Mister Kevin?

kevin Yes, I often happen to eat Vietnamese food in Amsterdam.

tary Really, Mister Kevin? I love Amsterdam.

kevin Have you been in Amsterdam once?

tary I'm afraid not, but I visited it on Google Street View.

kevin Oh, in my opinion that's almost the same.

tary I love the Zeedijk and de Ruysdaelkade. But my favourite street is the PC Hooftstraat.

lex Zie je wel, zo achterlijk zijn ze hier niet. Anders zou ik ze ook niet als mijn familie kunnen beschouwen. Want ik beschouw deze mensen als mijn bloedeigen familie.

winnie Je hebt al een familie.

lex Maar wanneer zie ik die nou. Je wilt niet weten hoeveel kilometers ik met Jerry op de weg heb gemaakt. Van Bromovulkaan naar de beste bar van Bandung, van expatkroeg naar Krakatau.

ramses Zou je niet wat minder drinken, pa.

lex Waarom hebben we aan de andere kant van de wereld nou precies dezelfde gesprekken als thuis? Ontspan. Het enige wat de dokter zei, is dat ik in dat ziekenhuis moest blijven.

winnie Je vader heeft altijd gedronken.

lex Hij zei niet dat ik niet mocht drinken.

Als dat niet mocht had-ie dat moeten zeggen.

kevin Misschien dat de dokter er met zijn islamitische achtergrond automatisch vanuit ging dat u sowieso geen alcohol zou drinken. En mocht dat toch het geval zijn, dat u er, in verband met de Ramadan, vanaf vandaag vanaf zou zien.

stilte

lex Volgens mij ben jij te gast aan mijn tafel.

kevin Heeft u liever dat ik ergens anders zit?

lex Volgens mij drink jij op dit moment van mijn rekening.

kevin Ik ben bereid mijn deel zelf betalen.

winnie Jongens, kom op –

kevin Als u liever heeft dat ik van tafel ga –

lex Misschien moet je dat maar even doen.

ramses Sorry hoor –

lex Ik snap niet dat ik me op vakantie nu ook al moet aanpassen aan dat geloof.

kevin Los daarvan is het ook verstandiger om de volledige bodyscan morgen op een nuchtere maag te doen. Vrijheid betekent niet dat we ons nooit meer hoeven te beheersen.

stilte

lex Jij bent een intelligente jongen, Kevin.

kevin Dank u wel.

lex Ik waardeer het dat je dit tegen mij durfde te zeggen.

kevin Nou ja, dat was niet zo moeilijk.

lex Dat was 't wel: je werd rood, je begon te zweten, mijn zoon keek weg, mijn ex probeerde je te corrigeren, je stond op het punt op te staan. Maar je hebt doorgezet. Terwijl mijn zoon na de eerste impuls zijn woorden alweer inslikte.

kevin Misschien wilde hij u niet beledigen.

lex Nooit heeft mijn zoon recht in mijn gezicht gezegd wat hij van mij vond. Ja, in z'n interviews voor de landelijke dagbladen, daarin las ik hoe-ie over mij dacht. Hoe hij zich in

zijn werk afzette tegen z'n rijke vader, tegen de platte horecaman die ik was. Las ik over z'n afkeer van de goedkope hotels die ik bouwde, van de wegrestaurants die ik langs de snelwegen heb gezet.

winnie Ik ga toch even checken welke excursies ze hier hebben.

lex Doe dat vooral, maar na het eten.

winnie Ik zeg 't je, dat gebouw van de Tourist Office ken ik gewoon. Het moet een sociëteit geweest zijn, een theaterzaal. Maar welk kind van vier ging in die tijd naar theater. Hè gatver, ik kan het niet uitstaan. Toko Piet.

ramses Toko Piet.

winnie Dat was vroeger Toko Piet. Nee, ik weet het echt niet. Gat, ik begin al net zo'n tempo-doeloe-tut te worden als je tante Boeb – ik had je gewaarschuwd.

lex What are you looking at, Tary? Do you look at my famous son?

ramses Ze staarde wat voor d'r uit –

lex Do you think my only son is cute? Does he look like his father?

tary I think Mister Ramses looks much younger.

lex But he's bolder and fatter. Do you like bold heads?

tary I like heads both with hair or without hair.

lex But you prefer a fat, bold, shiny head, don't you?

winnie Lex, alsjeblieft.

lex Is my head not fat enough for you?

tary Your head is fat enough, but not always that strong.

ramses Christus.

winnie Als ik straks naar boven ben, kunnen jullie je gang gaan
–

tary I suppose Miss Lex is keeping you well occupied.

lex She's not Miss Lex, she is not.

ramses My parents are divorced.

lex I told you: she is my ex-wife.

tary Twenty years divorced and still sharing the same table.

lex Daar heeft ze wel een punt. Misschien moet je toch vast naar je kamer –

winnie Ik heb 't twee keer aangeboden –

lex De keuken is hier vreselijk traag tijdens de ramadan.

winnie Nu blijf ik hier zitten tot m'n saté kambing er is.

lex Het is verwarrend voor zo'n jonge vrouw.

ramses Oh, dit is verwarrend, maar de rest is haar glashelder.

lex Sorry? Wat suggereer je? Dat ze het niet goed op een rijtje heeft. Dat zij niet dondersgoed doorheeft in wat voor soort relatie zij zit. Dat deze jonge Aziatische vrouw niet in staat is tot een evenwichtige, volwassen verhouding met je vader?

Kevin, jij bent een intelligente jongen –

kevin Ik denk dat Ramses intelligenter is.

lex Maar jij bent eerlijker. Mag ik je wat vragen?

kevin Ja, ik weet even niet –

lex Moet mijn zoon je daarvoor nou toestemming geven?

kevin Hij is mijn baas, in zekere zin.

lex Betaalt-ie je?

kevin Nee, maar ik doe een stage. Ik leer heel veel.

lex Als ik jou betaal, mag ik je dan wat vragen?

kevin Nou ja, ik ben niet bepaald –

lex – te koop, je bent niet te koop.

kevin Ik ben zeker niet zo makkelijk te koop zoals –

ramses Kevin –

lex Zoals. Wie is er hier aan tafel te koop?

kevin Nou ja, laten we eerlijk zijn –

lex Jij wilt hier aan tafel op dit moment eerlijk zijn. Ik wil ook best eerlijk zijn, maar ik weet niet of alle gelegenheden daarvoor geschikt zijn. Er zijn dames aan tafel, Kevin. Maar jij bent niet te koop, maar iemand anders aan tafel wel. Is mijn

zoon soms te koop? Hij heeft jarenlang geprofiteerd van een fikse toelage.

ramses Dat was in mijn studententijd.

lex Maar die duurde wel heel lang. Volgens zijn moeder moest het wonderkind vooral heel veel gepamperd worden voordat-ie zichzelf op de markt hoefde te bewijzen. Van de Vrije School naar de SKVR, van de Willem de Kooning naar De Ateliers – omdat-ie niet aan de Rijksacademie was aangenomen – en vervolgens van residency naar residency, in van die afgelegen oorden waar zijn subversieve kunst niet teveel schade zou berokkenen.

kevin Waarom zeg je niks?

lex Dat heb ik me nou ook zo vaak afgevraagd. Waarom laat jij niet zien wie jij werkelijk bent, Ramses?

stilte

ramses Ik wacht op het eten.

winnie Inderdaad waar blijft het.

lex We gingen eerlijk zijn. Kevin, wie van de volwassen mensen aan deze tafel is te koop?

kevin Ik denk dat op aarde niemand te koop is.

lex Maar dat er desondanks mensen zijn die zich te koop aanbieden –

kevin Dat is de consequentie van vrijheid in deze neoliberale wereld. De onhoudbare druk die dit systeem op het individu legt om in 't uiterste geval zelfs zijn menselijke waardigheid te koop aan te bieden. In een wereld waarin collectieve oplossingen voor maatschappelijke problemen structureel zijn uitgehold, komt het immers alleen nog op het individu aan zijn erbarmelijke levensomstandigheden zelf te verlichten. Iedereen is verantwoordelijk voor zijn eigen geluk, dus is armoede je eigen schuld. En in een wereld waarin hyperconsumptie als enig geldend ideaal wordt gepropageerd, bevind je je al snel in een situatie die je als erbarmelijk kunt ervaren. Die bovendien je eigen schuld is. Iedere armoedzaaier heeft echter de 'vrijheid' om zelfs zijn meest dierbare bezittingen als verhandelbaar

product te beschouwen en deze via het geglobaliseerd-technologisch systeem te gelde te maken: zijn zelfrespect, zijn eigenwaarde, zijn lichaam.

lex En jij denkt dat dat ook voor Tary geldt –

ramses Zo concreet bedoelt-ie dat natuurlijk niet –

tary Would you consider to talk English when you're talking about me.

ramses We're not specifically talking about you.

lex Mister Kevin is talking about you.

ramses It's only one of Mister Kevins general theories.

tary Theories about what?

lex About the freedom to make your own choices in life. Please continue.

kevin Laten we het voorbeeld nemen van de Filipijnse kinderen die massaal voor de webcam worden gezet om westerse mannen via cyberspace te bevredigen. Dit is geen uitzondering, het is een epidemie. Van vrijwilligheid is bij de kinderen geen sprake: zij worden door hun ouders voor de camera gezet. Zijn de ouders dan vrij? Of doet sociale druk hen tot deze daad overgaan, omdat zij net als de burens een flatscreen, een laptop, een brommer willen kopen? Zouden zij deze druk moeten weerstaan en moeten afzien van deze snelle welvaart? Of moeten we erkennen dat de mens lui is en dat ook deze ouders recht hebben op deze collectief gepropageerde rijkdom. En dat hun kind van negen jaar geslachtdeel toont voor de webcam op de keukentafel een lage prijs daarvoor is. De via internet kijkende Amerikaan betaalt via PayPal en niemand is geschaad. Toch?

winnie Jij weet een avond wel te vergallen.

kevin Ander voorbeeld –

ramses Wat Kevin wil zeggen is –

lex Een concreter voorbeeld.

kevin Op dit eiland Java is een provincie waar pubermeisjes zo'n beetje worden klaargestoomd voor de prostitutie.

lex Indramayu.

kevin Het is een sociologisch raadsel: van alle prostituees in deze stad komt zo'n zeventig procent uit deze provincie. De provincie is echter niet extreem arm –

lex Misschien houden ze daar gewoon van seks.

kevin Dat is wat iedereen zo graag wil geloven.

lex Ik hou van seks. Anda suka seks?

kevin Het aura van het exotische meisje uit Indramayu dat meer dan meisjes uit andere provincies een bijzondere voorkeur heeft voor seks. Wie of wat houdt hen tegen daarmee geld te verdienen?

lex Als de ene volwassene zich in alle vrijheid te koop aanbiedt en een andere volwassene bereid is de prijs te betalen, heeft deze transactie recht van bestaan.

ramses Er is ook geen probleem.

kevin Maar dat is precies het drama. Zelfs de westerse intellectueel ziet sinds het verschijnen van de roman Platform van Michel Houellebecq het probleem niet meer.

lex Heb ik helaas niet gelezen.

kevin De enfant terrible van de Franse letteren heeft in mijn ogen hoogstpersoonlijk de weg verbreed voor onbekritiseerd westers sekstoerisme. Houellebecqs stelling was van een verbijsterende eenvoud. De westerse man lijdt onder de overgeëmancipeerde westerse vrouw die na decennia van feministische strijd assertiever en zelfbewuster is geworden dan haar man.

winnie Hoor je 't ook 's van een ander, Lex.

kevin Maar ook aoseksueel: zij laat zich niet meer domineren en verkiest liever een seksloos leven en de bevrediging van een goede carrière. De westerse man rest zelfbevrediging en eenzaamheid. Of hij kan in de geglobaliseerde wereldeconomie

shoppen wat hem ontbreekt. Zijn erotisch verlangen is een consumptievraag geworden waarvoor producten worden aangeboden door vrije burgers wereldwijd. De Aziatische vrouw – verstokt gebleven van feminisme – biedt het meest overtuigend dit erotisch product aan.

lex En dat is een uitstekend product.

kevin Het lijkt inderdaad de ideale transactie: hij krijgt weer de zinnelijke, ondergeschikte vrouw naar wie hij verlangt, zij krijgt de beschikking over kapitaal waarmee zij zich economisch ontwikkelen kan.

lex Met dat verschil dat ik het gratis krijg en alleen met liefde betaal.

kevin In tachtig procent van de gevallen lopen de financiële stromen niet rechtstreeks, maar via de familie: doktersrekeningen, schoolgeld, de bouw van een beter huis. Houellebecqs beeld van wereldwijd verhandelde erotiek is op onze netvliezen gebrand en wij zijn in de onschuld ervan gaan geloven.

lex En volgens welke theorie zou dat dan niet onschuldig zijn. Wat is daar zo fout aan? Wat doe ik – die man – dan zo verkeerd?

ramses Je hoeft het je niet persoonlijk aan te trekken, het is een theorie.

lex Ik trek het me ook niet persoonlijk aan. Waarom zou ik? Tary is toch niet zo'n smerig Filipijns kind dat d'r kut voor de webcam laat zien –

winnie Do you come from Indramayu, Tary?

lex Wat insinueer jij in godsnaam?

tary No, Miss Lex, I was born in Jakarta –

lex She's not Miss Lex, she's not.

ramses Er is natuurlijk geen enkele theorie die verbiedt wat jij hier komt doen.

lex Wat ik hier kom doen.

kevin Zo'n theorie is er wel degelijk.

ramses Dat zou een revolutie zijn.

kevin Jouw eigen theorie van het goede leven. In zijn Bunkerpamflet uit 2001 verwoordde Ramses het in mijn ogen glashelder. *pakt het pamflet erbij* Ieder mens heeft een ondraaglijke opdracht: zichzelf te vervolmaken. En ieder mens krijgt één kans om dat doen. Eén leven – dat je kunt verspillen of dat je helemaal kunt vullen. Volgens het pamflet zouden wij moeten streven naar *leest voor* ‘een leven dat genoeg heeft aan zichzelf en niet de duizenden prikkels en producten nodig heeft waar we ons doorgaans mee omringen’. Het Bunkerpamflet bepleit het eenvoudige zijn van Epicurus: ‘een toestand van gemoedsrust: omringd door vrienden, een bevrediging van natuurlijke behoeften, gericht op geestelijke rijkdom’. Volgens Ramses weten we dondersgoed wat ons echt gelukkig maakt en *leest voor* ‘toch hebben we een maatschappelijk stelsel opgetuigd dat erop gericht is ons daarvan af te leiden en ons te overladen met verslavende surrogaatbevrediging’.

ramses In 2001 was de wereld zo overzichtelijk.

lex En wat heeft die theorie te maken met mensen die zich te koop aanbieden?

kevin Laat ik 't zo zeggen: geen vrouw wordt er uiteindelijk gelukkig van om zich tien keer per dag door wildvreemden te laten neuken. Geen man wordt er uiteindelijk gelukkig van om zijn erotiek te beleven bij iemand die zich slechts voordoeft opgewonden te zijn omdat ze ervoor wordt betaald. *leest voor* ‘Waar ware erotiek gedijt bij het afleggen van angst en eenzaamheid, is angst de grondtoon van de erotische transactie. Waar ware erotiek pas zijn hoogtepunt bereikt bij het spel van uitstel en verleiding, zal in de erotische transactie dat gebied nimmer worden bereikt.’ Ramses’ pamflet is actueler dan ooit. Het erotisch product is een waardeloos product en staat symbool voor de wereld van vóór de crisis – toen alles louter in economische termen werd geformuleerd. In het post-crisis-tijdperk is daar geen plaats meer voor.

lex Altijd als ik iemand hoor praten over geestelijke rijkdom en het goede leven krijg ik acuut de behoefte me helemaal klem te zuipen en kapot te neuken.

kevin Maar u zou zich moeten afvragen –

lex Ik ga mij helemaal niks afvragen!

Sodemieter op met je politiek-correcte, post-Paarse, pre-Pimse

–

winnie Lex, hou op –

lex *weer een pijnscheut* Godverdomme! Dat reactionaire prul-pamflet. Dat bedoel ik met het grote gelijk.

ramsés Ik schreef dat elf jaar geleden –

lex Maar het is actueler dan ooit! Ik heb jarenlang gestreefd naar het goede leven, Kevin. Ik wilde mijn vrouw en zoon niets liever geven. Een goed leven in een groot huis. In een zonnige straat. Twee auto's op de oprijstrook en drie kinderslaapkamers die zaten te wachten op kroost. De jazzmuziek schalde door de huiskamer. De allerbeste gerechten kwamen op tafel. En feesten, hadden we geen geweldige feesten, Win.

winnie Het waren heerlijke feesten.

lex De feesten van de Vroedt, daar moest je geweest zijn. Een jazzband middenin de woonkamer en we dronken de beste wijn en vierden het leven. Het kind mocht tot twaalf uur opblijven en bracht hapjes rond van de allerbeste traiteurs. Bijna miljonair en het leven kon alleen maar beter worden. Maar hoe goed het leven ook was, zij was niet gelukkig. Haar donkere ogen starden mij aan. Dit is niet het leven dat ik wil.

's Nachts mocht ik haar niet aanraken.

Weet je hoe dat voelt? Als je eigen vrouw niet alleen wil dat je haar niet meer aanraakt maar er zelfs van walgt als je dat doet. Zij was het die voorstelde: neem dan een ander, daarbuiten, dat wil je toch zo graag. Ik wilde alleen maar haar. Maar zij wilde alleen haar zoon. Dat eeuwige verbondje met haar briljante zoon. De zoon die voor altijd het enige kind zou blijven. Waar komt die blik vandaan, Kevin, die verwijtende blik die ons ons

hele leven achtervolgt en die het allemaal kapot maakt. Sodemieter op met je goede leven. Waarom komen alle tegenslagen in het leven in één keer. De dag nadat ik merkte dat mijn vrouw een relatie had met haar beste vriendin, trekt de grootste geldschieter zich acuut terug uit mijn bedrijf en kom ik er 's avonds achter dat drank niet meer genoeg is om alle spoken te verdrijven. Ze hebben me kapot gemaakt. Ik had een imperium, Kevin, ik bouwde hotels, ik bezat restaurants. Vertel hem, Win, de restaurants die ik bezat –

winnie Ze waren altijd zo goed ingericht.

lex Je hebt het uit je klauwen laten vallen met je alcoholische kop, zei m'n moeder. Het bedrijf van je vader kapot gemaakt. Imbeciel. Jij had mij kunnen opvolgen als het er nog was geweest. Maar ze wilden me per se kapot, de banken. Is het mijn schuld dat de economie instortte. Is het mijn schuld dat het hele land vastliep. Dat de olieprijs door die verdomde Arabieren – Ze hebben de jazz uit het leven geslurpt, Kevin, ze hebben de band doen verstommen.

winnie Waarom jezelf pijnigen, Lex.

lex Ik heb gestreden, Kevin, ik liet me niet naaien. Ik was haar voor. Ik was eerder met de aanvraag van echtscheiding dan zij. Ik had goede advocaten. Ik ging de grote banken bestrijden, terugwinnen wat me was afgepakt. Maar zij hadden topadvocaten. Dat huis aan de Kralingseplas hadden ze me nooit af moeten nemen. Dat was van mij. Maar ze willen niet dat je erbij hoort, the old boys. Wat er overbleef: kruimelwerk. De ene vriendin na de andere kwam in mijn leven en verliet mij weer zodra ze zagen dat ik amper iets over had. Maar ik ben geen man om thuis te koken of een pizza af te halen. Een dame neem je mee naar een sterrestaurant. Een dame laat je niet slapen in het Ibis maar trakteer je op het Hilton. Toen ze erachter kwamen dat ik het amper nog kon betalen, verdwenen ze weer, stuk voor stuk, m'n leven lang. Daar waren ze weer: verwijtende blikken. En als dan de kanker je laatste vriendin heeft verwoest zit je

daar alleen in een Rotterdamse buitenwijk. Met een zwarte brok die maar niet weggaat en die alleen maar groter wordt. Met een fles wijn te hopen dat er iemand belt. Die nou eens aan mij vraagt, hoe gaat 't met je. Die mij nou eens op sleeptouw neemt. Er is helemaal niks goed aan het leven, Kevin. Er is alleen maar veel kanker en afgunst, verkeerde afslagen en de weigering om in te zien dat je het niet hebt gehaald. Ik heb het niet gehaald. Geen groot huis met kinderen, mijn vaders bedrijf niet tot een imperium uitgebouwd, blijvende liefde nooit gekend. Misschien hier. In de Aziatische droom. Misschien krijg ik hier één herkansing. Ik bouw een huis voor deze familie. Ze waren er voor mij en dus ben ik er voor hen. Met het laatste geld dat ik had bouw ik voor hen een huis. Voor de rest, put it on the bill. Misschien had ik jullie dat moeten vertellen. Stom. Had ik moeten doen. Maar wanneer spreek ik jullie nou. Jerry en ik zijn het hele eiland afgereden voor cement, stenen, planken. Een groot huis in een zonnige straat. Een oprijlaan met auto's. Een tuin waar de kinderen van Ayu kunnen ronddollen. Waar we kunnen voetballen als er nog tijd voor is. Had ik het niet moeten doen, Ramses. Ben ik stom geweest, Win. Ik hou van die vrouw. Weet ook wel dat ze geen enkele reden heeft van mij te houden. Er is straks nog maar een zielig hoopje mens over. Het enige wat ik kon doen was hen een thuis geven. Da's het enige wat ik kan.

*Take Five van Dave Brubeck. Lex danst met schuifelende voetjes.
De rest af.*

deel III

1

Laat in de nacht, de discotheek-bar is open, maar verlaten. Ver weg klinkt repetitieve gamelan, die steeds dichterbij komt. Winnie wordt door Kevin geïnterviewd en gefilmd. Het beeld wordt geprojecteerd.

winnie Ze zeiden mij: het is jouw schuld. Hij heeft het van jou, die obsessie. Ze bedoelden dan dat ik vroeger ook aan kunst deed en dat de jongen waarschijnlijk zo vaak zijn moeder in de weer zag dat hij mij begon te imiteren. Ik eis absoluut niet teveel credits op. Ik schilderde slechts als hobby, we hebben onszelf gewoon tegelijkertijd ontwikkeld. Terwijl ik met schildersezels en pastelverf in de weer was, zag ik hem in de tuin zijn hutten bouwen – niet zomaar kwajongenshutten, eerder huisjes van een niet-bestaand trollenvolk. Ik was geen moeder die haar zoon om half zes binnenriep voor avondeten en televisie. Misschien had ik dat moeten doen. Maar ik bewonderde het dat de jongen tot middenin de nacht in de weer kon zijn met het uitsnijden van de minidecoraties. Zijn privacy en ambitie respecteren, da's alles wat ik deed. Maar heb je je geen zorgen gemaakt, vragen ze mij soms. Ik ben daar heel pragmatisch over. Ja, ik lag hele nachten wakker, maar heb mij altijd bezwaard gevoeld om als een flapuit mijzelf te uiten. Maar zorgen heb ik mij wel gemaakt, toen mijn zoon aanvankelijk kunst maakte die niemand wilde hebben. Ik heb in heel wat lege galleries gestaan. Ik heb heel wat vriendinnen, familieleden en oud-collega's gestalkt met e-flyers en cryptische persberichten. Ik heb menig curator bijna agressief

gemaand meer publiciteit te maken. Hele galeries lagen bezaaid met zoi, geverfd, geprint, gezaagd, bespat. Klodders verf in ejaculatievormen (zeer enthousiast ontvangen door de landelijke dagbladen), zwartgeblakerde poppen met pruiken gemaakt van eigen haar, en videobeelden van mijn jongen zoals ik hem nog nooit had gezien: wanhopig huilend recht in de lens (videowork 1), zijn gezicht met twintig elastieken ernstig vervormd (videowork 2), zijn mond in de vorm van het vrouwelijk geslachtsdeel (videowork 3) en zachtjes fluisterend, smekend bijna (videowork 4). De speculatie dat hij op het laatste werk 'mama, mama' leek te fluisteren, laat ik aan de recensent van de Groene Amsterdammer.

Men vindt zijn werken nog steeds wel boos – al zijn ze gestopt mij daar de schuld van te geven. Toen hij vlak na de eerste politieke moord in Nederland startte met zijn bunkerproject hield ik mijn hart vast. Een bunker is een plek om oorlog mee te voeren en op dat moment leek Ramses permanent verontwaardigd over zo'n beetje alles, dat een oorlog niet uit te sluiten viel. In zijn kringen was het zelfs en vogue om 9/11 als de belangrijkste compositie van de moderne tijd te beschouwen. En was de roep om kunst die tot werkelijke actie overgaat niet een terugkerend thema in Kassel, Venetië en Basel?

Kunstubunkers over de hele wereld verspreid, dat klonk in menig oor megalomaan. Oorlog voer je immers niet op tien fronten tegelijkertijd. Maar de kritiek verstomde naarmate het project vorderde en vriendinnen, familieleden en oud-collega's in de kranten konden lezen (als ze de juiste lazen) dat er weer ergens op een brandhaard een bunker van mijn zoon was geopend.

Eerst reageerden ze nog smalend, toen de eerste bunker in Hilversum verrees op het mediapark, niet bepaald een brandhaard. Maar toen deze bunker, opgericht ter bescherming van politici tijdens radio-optredens, een bescheiden succes bleek, wachtte men deemoedig de volgende af. De tweede

bunker was meteen een schot in de roos: middenin het Rif-gebergte werd op 8 december 2005 de tweede geopend, tien meter van de plek waar de ouders van de eerste Nederlandse islamterrorist werden geboren. Vanaf dat moment wilde zo'n beetje elk kunstinstituut, elk hip museum, elke biënnale zijn eigen bunker. En mijn zoon bouwde ze op de hele wereld: in Somalië, het land waaruit een in die tijd bekende politica was gevlucht. In Cangzhou, waar Europese subsidies frauduleus werden besteed aan vieze kolencentrales. In cyberspace, de woonplek van de nieuwe generatie. Veel stof deed zijn bunker in Iran opwaaien, die vanwege intimiderende tegenwerking van NAVO-autoriteiten niet in Afghanistan mocht staan. De bunker in Toscane, walhalla van bejaarde babyboomers, werd beklad en beschimpt. Maar de illegaal uitgevoerde hit and run bunker rondom de protesten tegen de bouw van een moskee op Ground Zero was recht in de roos. De Afrikaanse bunker was iets te ver weg op een vuilnisbelt in Ivoorkust, maar – en ik spreek op persoonlijk titel – wat mij betreft de beste. Al heb ik natuurlijk alleen de foto's gezien.

En nu zeggen ze het weer: het is jouw schuld. Dat vind je zeker wel bijzonder dat hij zijn laatste bunker wil zetten op de plek waar jij geboren bent. Als een ode aan zijn moeder, de bron waaruit alles is ontsproten. Maar ik heb mijn twijfels. Wat is de politieke relevantie van mijn geboorteplek, laat die jongen ergens anders zijn volgende oorlog voeren. En daarnaast: ik wéét niet eens waar ik precies geboren ben. Ik heb helemaal niks met die verongelijkte types die op hun reünies en nostalgische avondmarkten een karikatuur koesteren van wat dit land ooit was. Bij mij hoef je niet aan te komen met verhaaltjes over de baboe, de klapperboom, de kruidnagelgeuren in de tuin. Ik vind het getuigen van een ongezonde hang naar de kindertijd en een pervers verlangen naar onschuld. Het terugverlangen van een Duitser naar de tijd

dat zijn ouders de dienst uitmaakten in Nederland is precies hetzelfde sentiment.

Ik wil je kennen, ma, zei mijn zoon op een dag. En die dag is het allemaal fout gegaan tussen ons. Het was te rechtstreeks. Waarom na de bunkers ineens deze huis-tuin-en-keuken-nostalgie. Waarom de keiharde politieke benadering inruilen voor de psychologie van de koude grond? Ik herhaal: ik weet niet waar ik geboren ben en ik snap niet wat 't er toe doet. Ik wil je kennen, ma, omdat ik wil weten wie ik ben. Je bent wie je wil zijn, Ramses, zei ik, laat waar we vandaan komen daar nu geen afbreuk aan doen.

black-out

2

Jerry, Ayu en Asmara poetsen glazen.

deze scene in Bahasa met Nederlandse boventitels

asmara Eropa tua sudah tidak menarik lagi. Pak tua itu sudah gila. Dia terlalu banyak minum alcohol. Bikin lelucon yang tidak lucu. Ketawanya, kelakuannya. Aku sudah tidak tahan lagi. Pak tua itu harus pergi.

(Het oude Europa trekt het niet meer. De oude man is gek geworden. Hij drinkt teveel. Maakt slechte grappen. Zijn gelach, zijn gedrag.

Ik kan er niet meer tegen. De oude man moet gaan.)

ayu Aku butuh rumah itu, Asmara. (Ik heb dat huis nodig, Asmara.)

asmara Rumah itu tidak akan ada. (Er komt geen huis.)

jerry Rumah itu adaaaa... hampir selesai koq. (Er is een huis – het is al bijna af.)

asmara Aku tidak bisa hidup di rumah yang dibangun dari cinta yang busuk. Kamu bilang, itu cinta. Tuh liat, pak tua itu mencintainya. Terima kebajikannya, abaikan kelakuan jahatnya. Kamu tidak bisa berpendapat begitu. Kamu bilang, berbagi dalam kemakmuran. Tapi lihat dong bagaimana kita terbawa ke lumpu sawah. (Ik kan niet leven in een huis dat van vunzige liefdadigheid is gebouwd. Je zei ons: kijk dat is liefde. Kijk, de oude man houdt van haar. Accepteer zijn gunsten, negeer zijn bandeloos gedrag, schort je oordelen op. Jij zei, je kan meedelen in de welvaart. Maar zie hoe we nu worden meegesleurd in een drassige, natte sawahgrond.)

jerry Sabaaaar... (Heb geduld.)

asmara Sekarang dia mau mengawini nya. Kamu terlalu jauh melangkah, adik. Kamu telah merusak harga diri adikmu. Kamu sudah melanggar aturan yang sakral dan meminjam uang. Parahnya, kamu pinjamkan lagi uang itu ke orang lain. Seperti membangun istana kemakmuran dari angin. Sekarang kamu bangun rumah dari uang haram. (Nu wil hij ook al met haar trouwen. Je bent te ver gegaan, broer. Je hebt de eer van je zus te gelde gemaakt. En je hebt de heilige wetten genegeerd en geld uitgeleend. Erger nog, je hebt andermans geld uitgeleend. Als een ongelovige bouwde je een financieel luchtkasteel. En nu bouw je een huis op een fundament van rottend geld.)

jerry Aku ini adikmu. (Ik ben je broer.)

asmara Adiku yang bego. (Mijn domme, afvallige broer.)

jerry Kalau kita tinggalkan dia kita nggak dapet apa-apa. Dan saya juga akan ikut ditinggal. (Als we hem er nu uitgooien hebben we niets. En word ik erachteraan gegooid.)

asmara Kalau kita ketahuan sama bos-bos kita, kamu akan mendapat ganjaran. (Als onze bazen jou betrappen, is 't je verdiende loon.)

ayu Dari mana nada suci itu? (Vanwaar die heilige toon?)

asmara Dari bulan puasa kita, dek. (Vanwege onze vastenmaand, zuster.)

ayu Didalam ayat sucimu anak-anakku tidak bisa tinggal. (In jouw heilige verzen kunnen mijn kinderen niet wonen.)

asmara Semoga Allah tidak melihat kalian. Semoga Allah mengampuni adik saya. (Moge Allah jullie ontzien. Moge Allah mijn zus vergeven.)

tary Kamu ngomongin aku, Asmara? (Sprak je over mij, Asmara?)

asmara Itu dia orang yang nggak ada harga diri. (Daar is ze, de onteerde.)

tary Kalau nggak ada harga diri sih, sudah lama. Waktu nggak ada lagi kasih sayang seorang kakak. Orang yang kamu bicarakan itu adalah kesayanganku. (Onteerd ben ik al lang geleden. Toen schoot jouw zusterliefde ook tekort. De man waar jij over sprak is mijn geliefde.)

asmara Kalau memang itu cinta... (Als dat liefde is –)

tary Tau apa sih kamu tentang cinta? (Wat weet jij van liefde?)

asmara Itu sama saja dengan mencintai binatang. Cintamu seharga badanmu. Dan sekarang seorang wanita Belanda bersama dengan tamu-tamunya disini. (Dan kun je net zo goed een beest beminnen. Jouw liefde is zoveel lichamen waard geweest. En nu helemaal de Hollandse mevrouw met de gasten aan tafel.)

tary Orang ini nantinya akan jadi iparmu lho. (Deze man is straks jouw schoonbroer.)

ayu Apa dia sudah benar-benar melamarmu. (Heeft-ie je echt al gevraagd?)

tary Iya dong... (Zojulist.)

ayu Duh, sayangku Tary. (Oh, mijn lieve Tary.)

tary Matanya menatapku dan mengemis, tangannya gemetar. (Zijn ogen keken mij smekend aan, zijn handen beefden.)

ayu Lalu, apa jawabmu? (Wat heb je geantwoord?)

tary Aku bilang, aku akan bicarakan dulu sama kakak-kakakku. (Dat ik het met mijn broer en zussen zou bespreken.)

asmara Puji Tuhan...(Godzijdank.)

ayu Aku sudah lama tidak lagi bermimpi kota-kota di dunia.

Aku juga sudah lama tidak lagi bermimpi keadaanku jadi lebih baik lagi. Aku bermimpi untukmu, Tary sayang. Dan aku mimpi rumah untuk anak-anakku. Taman untuk bermain, pintu kamar yang bisa di kunci. (Ik droom allang niet meer van de steden van de wereld. Ik droom allang niet meer dat het leven voor mij beter wordt. Ik droom voor jou, lieve Tary. En ik droom van een huis voor mijn kinderen. Een tuin om in te spelen, een kamerdeur die ik sluiten kan.)

jerry Tary denger, kita butuh rumah. Tidak ada pilihan lain lagi selain meneruskan rencanamu melalui jalan ini. (Luister Tary, we hebben dat huis nodig. Er is geen andere oplossing dan de ingeslagen weg door te zetten. We zitten hier nu te diep in om nog van koers te veranderen.)

ayu Terima lamarannya Tary, nikahi dia... (Trouw met hem, alsjeblieft trouw met hem.)

3

Kevin en Ramses, woedend, op

ramses Wat denk jij van ons te weten? Waar haal jij het recht vandaan namens mij te spreken, tegen mijn vader tekeer te gaan, zo ontzettend aanwezig te zijn bij mijn familie aan tafel? Het is godverdomme de laatste keer dat ik met die mensen samen aan één tafel zit. En we hebben alleen maar naar jouw fucking theorieën geluisterd. En dat waren mijn woorden nota bene. Dat was mijn pamflet. Mijn Bunkerpamflet. Waarom heb ik soms het gevoel dat ik jouw bunkers in elkaar aan het metselen ben? En het is godverdomme elf jaar geleden dat ik dat klotenpamflet schreef. Een verkapte PR-tekst! Een citaat

van de revolte! Het goede leven, waar haalde ik het vandaan? Wat wist ik van het leven, Kevin? Ik had Epicurus niet eens gelezen. Heldendrang, Kevin. Overmoedig geschreeuw om de ambitieuze heldendrang te verhullen.

kevin Waar is jouw passie, waar is jouw woede gebleven?

ramses 'Ik geloof niet meer in woede.' – Volkskrantinterview, juni 2011.

kevin Waar zijn de woorden? De pamfletten, de brieven, de columns, de boze interviews? Waar ben jij, Ram?

ramses Ik heb op de hele wereld bunkers neergezet, maar de strijd niet kunnen slechten. Ik heb mee willen doen aan de oorlog, maar niemand was onder de indruk van kunstgranaten en performatieve kogels. Ik ben het lievelingetje geworden van ambitieuze citymarketeers en curatoren met teveel budget. Mijn woede is een verhandelbaar product geworden, mijn engagement een geruststellende rol.

kevin En dus heb jij de wereld opgegeven.

ramses Nee, de wereld had mij al opgegeven, maar ik had dat nog niet door. Ik ben de strijd aangegaan, Kevin, maar bleek mijn eigen grootste vijand.

kevin En dus krijgt papa gelijk. Gaat heen naar uw kunstreservaat of aanvaard de marktwetten van deze wereld. Jij begint op je vader te lijken.

ramses Dat moet je niet zeggen.

kevin Die doffe blik is niet van jou, jouw zelfbeklag een citaat. Jij kunt zoveel beter, Ram. Deze windstilte is geen zwijgzame nederlaag, maar de stilte voor een storm.

ramses Waar is het gebleven, Kevin?

kevin Daar is het gebleven.

Kevin vertrekt.

Tary en Lex op. Ramses bekijkt hen vanuit het donker.

lex So you're playing games with me.

tary So what may the game then be?

lex I can see it in your eyes, they don't look at me.

tary So what are they looking at?

lex They look for the artist, I bet.

tary Dear man, can I really satisfy you?

lex More than ever, yes, you do!

tary Do you really long for me?

lex Too much longing, that's the problem, Tary.

tary How can you long too much? Since the first night we try to make love your body doesn't really want it. Your head is full of desire, your mouth is full of poetry, but your body seems to hesitate. What's wrong with me, Lex?

lex Nothing's wrong with you.

tary Every time you look so nervous, agitated. I try to understand, try to relax you, try to touch you at the right spots –

lex It's wonderful what you're doing.

tary I thought this is love, this is finally love.

lex This is love, Tary.

tary After all these years, sleeping with someone I am craving for. But we always seem to end up in that gloomy silence. You seem humiliated, by me. You look at me as if I'm judging you. But I'm not! I'm longing for you. But your dark, piercing eyes frighten me. This cold distance, I can't stand.

lex I am dying to make love with you too.

tary But there is too much wanting. What are you trying to prove, old man? Does my body scare you? Last time, suddenly your body was shaking. You were silently screaming like a wounded deer. Your skin turned grey, your eyes turned inside. I

tried to calm you, tried to comfort you. But you didn't want me to help you –

lex I drank too much –

tary Go away, you shouted, back off, bitch! Like I had wounded you, bewitched you.

lex The pills, you cannot trust these pills.

tary Why do you need a pill to sleep with me?

lex So many men use that kind of pills.

tary Pills – more than one?

lex One didn't seem to work, so two maybe would. I'm dying to make love like a twenty year old –

tary But you almost died as an old man. In your eyes I can see.

lex You can see what, Tary?

tary I see they don't look at me.

lex What are they looking at?

tary Miss Winnie maybe?

lex Miss Winnie is history.

tary Part of your history. Am I only a footnote?

lex Are you trying to get rid of me? Are you trying to get rid of the old horny man? Don't want me anymore? Are you trying to find excuses? Do you want to go and fuck my son? Yes? Do you want to fuck the fucking rich artist, TARY? In his fucking Faragamo suit? You want to fuck yourself into the fucking art world? FUCK. I can fuck, Tary. I can fuck. Please, belief me. I can fuck. I can fuck, Tary. I can fuck. I can fuck. I CAN FUCK. I DON'T NEED A PILL. I CAN FUCK. PLEASE LET ME FUCK YOU.

tary Please, old man.

lex Please touch me. Please touch me. Once more. Lovely Tary. Beautiful Tary. My happy end. I feel so much pain.

tary In your chest again? Is it the pain in your chest again?

lex No, the black brick inside. The black aching brick inside.

Lex af

ramses Can I ask you something?

tary Of course, Mister Ramses.

ramses I hope I won't offend you.

tary I'm sure you won't, Mister Ramses. Oh – you want a massage? Is that your special little question?

ramses Uh – no. No massage.

tary You told us you have a stiff neck.

ramses Yes, yes, because in airplane my mother wouldn't allow me to sleep against her shoulders. So I slept very lousy with that pillow against the – how do you call it – the, the – But I'll go to the physiotherapist when I'm back home. I only want to talk.

tary Of course. Can I sit next to you?

ramses Maybe it's better you sit over there. In fact you can sit everywhere you like.

tary So where do you want me to sit?

ramses You can sit next to me, no problem.

tary Do you want to talk about art?

ramses Uhm – not directly –

tary Are you sure you don't want a massage? Your neck seems to hurt badly.

ramses How do you know?

tary Because your head doesn't seem to be erected.

ramses Erected –

tary Yes, your head is always like this. *houdt d'r hoofd een beetje schuin*

ramses Oh, no, I'm born like that.

tary Or don't you want me to give you a massage?

ramses No, there is nothing wrong with you!

tary I can do a very good head-shoulder massage –

ramses Yes, I can imagine –

tary To improve blood circulation and ease joint stiffness.

ramses But in Holland I have a girlfriend.

tary So your girlfriend gives you massages? You told me your physiotherapist did.

ramses As a matter of fact I never had a massage.

tary I can give a very special traditional Javanese lulur massage –

ramses That sounds wonderful, but –

tary To stimulate the right acupressure points in your neck with short, firm strokes to put the spring back into your neck.

ramses Yes, I understand.

tary And if you want I can even treat your –

ramses Even treat my –

tary Shoulders and upper-part.

ramses Upper-part.

tary Of your back.

ramses Of my back, of course. How much?

tary So you want massage?

ramses I just want information. No, I have a girlfriend. You must not do this, Tary. What are you doing?

tary I just offered you –

ramses No, wait. Listen to me. You must really listen to me.

This is not good for you, Tary. You don't need this. You are a special woman. There are other ways. You can make a living nowadays. Asia is doing good. Indonesia is doing good. The national domestic product is growing. Skyscrapers.

Shoppingmalls. You could become an actress. There are lots of opportunities. This isn't the 80's anymore. Suharto is dead. This is the Asian Age. Lots of work. In Qatar, Emirates, Malaysia, Singapore. You could go to Bangalore, earn a living. You're an individual, Tary. You're worth it. You only live once. You are a

modern woman and you must behave like that. Responsible for your own life. You're special. Like in the Radiohead-song. You're so fucking special.

tary No, I'm a creep.

ramses You're just like an angel. You float like a feather, in this beautiful world –What are you saying?

tary What the hell am I doing here? I don't belong here.

Hij kust haar plotseling op haar mond, ze vallen bijna om, hij dringt zich aan haar op, zij worstelt zich onder hem vandaan.

ramses Sorry. I'm sorry. I don't know. You must understand. Jetlag. I think it's the temperature. I'm confused. In the war. You know, my father. You must understand how difficult it is. You know your brains can make strange ways. Maybe imitation is easier. Because I feel too much. But I don't want to. I hate this so much. I respect you. And I love my girlfriend. I don't think you're a piece of shit. I don't think you're for sale. You know how much men like that pay you. For that money in Holland they can just buy a dagschotel. I'm not a piece of shit. I am not a pig. I am not an old white horny pig who comes over here to fuck Asian sluts, because they are small and cheap and horny and so fucking beautiful. I'm not that kind of man, Tary.

tary So you think I'm a slut.

ramses No, no, I don't think you are a slut.

tary I'm a cheap and horny slut.

ramses No, you're not, Tary.

tary That's what you said.

ramses It was just a manner of speaking.

tary Do you like my body, Ramses?

ramses I like your body very much –

tary That's so sweet.

ramses But I'm not interested in your body in a sexual way.

tary You think I'm ugly.

ramses No, I think you're very beautiful.

tary Do you want to make love with my body?

stilte

tary Don't you want to feel good?

ramses It's very easy to feel good, but it's not easy to be good.

tary You think I'm stupid.

ramses No I think you're very smart.

tary But you don't want to talk about art.

ramses You mean – ?

tary Can I touch you?

stilte

tary Can I just touch you as a friend? I mean, can I sit next to you? Can I sit in your arms like being protected? As being safe? As if nothing can harm me? As if there's no need to be afraid?

ramses What frightens you so?

tary Everything. Just everything.

Tary af. Lex blijkt in de ruimte te staan.

6

lex Kun je nu eindelijk zeggen wat je hier komt doen?

ramses Ik weet het niet. Ik denk dat ik hier voor jou ben.

lex Om jezelf te overtuigen. Van het kwaad in de mens.

ramses Ik zou die joker graag eens op heterdaad betrappen.

lex Ik ben een voorbeeld voor je, bedoel je.

ramses Die rol speel jij doorgaans met verve.

lex Als ik het kwade ben, ben jij dan het goede?

ramses Was het maar zo overzichtelijk.

lex Wat ben jij dan?

ramses Een wanstaltige poging het kwade te vermijden. Ik weet dat het in mij zit, maar ik probeer m'n leven doorgaans zo te organiseren dat het zoveel mogelijk ook binnen blijft.

lex Die correctheid –

ramses Ik ben daar echt niet trots op. Zonder vrouw, werk, vrienden, een thuis zou mij dat ook nauwelijks lukken –

lex Jij bent een hypocriet.

ramses Een mens die zich probeert te beheersen.

lex En ik kan dat niet.

ramses Dat durf ik na veertig jaar wel te beweren.

lex Als dat de mens nou eenmaal drijft.

ramses Zijn lusten, zijn driften?

lex Dat is wat een mens overeind houdt. Wat hem bedrijven doet starten, overuren doet maken, de wereld doet veroveren. Echte bunkers doet bouwen, oorlogen doet winnen. *stilte*
Het mag van pappie, Ram.

ramses Wat?

lex Ga je gang – papa trakteert.

ramses Jij wordt verschroeid door je eigen driften, pa. Jouw lust vreet jou op.

Ramses af, Winnie – enigszins aangeschoten – op

7

winnie Kun je alsjeblieft normaal kijken.

lex Hoe kijk ik dan?

winnie Ik wil er zelfs niet over praten. Het was een fout om hier te komen.

lex Hou je nog een beetje van me.

winnie Is dat een vraag of een citaat?

lex En?

winnie Je bent dronken.

lex We kunnen nog een keer overnieuw beginnen, Winnie, het is nog niet te laat.

winnie Een citaat dus.

lex Wat voel je, Winnie?

winnie Ik heb je al uitgelegd dat ik gevoel niet echt een criterium –

lex Hou op met dat gezeik, zeg wat je voelt.

winnie Diepe weerzin.

lex Ik geloof er niks van.

winnie Jij bent straalbezopen.

lex Ja, maar ook glashelder. Ik ben misschien mijn leven nog nooit zo helder geweest en nog nooit zo oprecht. Misschien komt het doordat ik die pijn had die ze een hartaanval noemen. Misschien omdat ik dat witte licht zag. Omdat ik dacht, het is zover. En in die paniek belde ik mijn zoon op. Ons kind. Ik had zoveel mensen kunnen bellen. Maar nee, ik belde Ramses. En ik belde jou.

winnie Jij hebt mij niet gebeld.

lex Ik belde onze zoon en wist dat-ie daarna jou zou bellen.

winnie Dat scheelde weer een kwartje.

lex Zou het nog kunnen, Winnie? Sadder and wiser? Ik weet dat het belachelijk klinkt uit mijn mond.

winnie Mild uitgedrukt.

lex Als de vrienden die we altijd waren maar dan ietsje dichterbij. Ik ben een ander mens.

winnie Heb ik dat niet vaker gehoord.

lex Dit is ook nieuw voor mij.

winnie Drie keer in mijn leven heb je dat eerder beweerd. Drie keer zei je dat je een ander mens ging zijn. Drie keer die prachtige beloftes. Ik ga stoppen met drinken. Stoppen met vreemdgaan. Stoppen met nachtenlang wegblijven en 's

ochtends pas thuiskomen. Ik ga stoppen met alles wat ons kapot maakt. Drie keer gaf ik je een kans, want ik geloofde je. En drie keer bleek de veranderende Lex verdomd veel op de oude Lex te lijken. Nee, eigenlijk was de nieuwe Lex altijd nog een graadje erger dan de oude. Lex, jij weet niet –
lex – wat mij gelukkig maakt.

winnie Jouw leven is één lange neerwaartse spiraal. Wat is de volgende stap, Lex, een geile Filippino van veertien? De zin ‘ik zal veranderen’ kondigt namelijk meestal de volgende fase in de neergang aan. En het wordt Lex allemaal aangedaan. Want wij bellen niet. Wij laten je staan. Je vriendin krijgt kanker. Je internetdates willen niet met je naar bed. En nu laat ook je hart je nog in de steek. Jouw lichaam verraadt je waar je bij staat. En aan het eind, als je dieper dan diep bent gezonken, wil je niks liever dan je aan mij vastklampen. Want ‘ik ben veranderd’. Niks liever dan dat ik mijn hand uitsteek en je uit je afgrond trek. Dat ik je optil, je verzorg, in bed leg, te eten geef, je vasthoud in je slaap. En ik zal je iets vertellen. Ik snak ernaar. Ik zou zo graag mijn heerlijke leven met je delen. Ik zou zo graag urenlang praten over de jazzplaten die ik heb ontdekt, de boeken die ik heb gelezen, de verhalen die ik heb gehoord. Ik snak ernaar de lekkerste recepten voor je te koken en artikelen voor je uit te knippen uit de krant. Ik zou zo graag geloven dat jij bent veranderd. Maar ik weet dat op een dag – Let op, de meiden maken me geen donder uit, hoeveel Tary’s je nog wilt neuken. Ik heb nooit veel behoeftes gehad, maak je geen illusies, dat is op deze leeftijd helemaal voorbij. Je zou weer neuken, je zou drinken, te laat thuiskomen en alles zou ik door de vingers kunnen zien. Maar één ding niet. Eén ding zou mij weer zo verschrikkelijk veel pijn doen. Mij razend maken, en zo intens verslagen tegelijkertijd.

lex Wat dan? Als ik het zou weten –

winnie Zou je het kunnen veranderen.

lex Misschien.

winnie Daar is het te laat voor.

lex Zeg 't, ik zou een poging kunnen wagen.

winnie Je bent te oud, te weinig bereid, te sceptisch –

lex Ik zou je kunnen verbazen. Wat is het?

winnie Het is te groot, het is te veel.

lex Wat heb ik drie keer gedaan en kun je me nog steeds niet vergeven.

winnie Het heeft geen zin.

lex Ik heb er recht op het te weten.

winnie Als ik het eens onder woorden kon brengen.

lex Jezus, als je dat nog niet eens kunt.

winnie En pats, daar is het: de minachting die in dat soort kleine opmerkingen schuilt. 'Jezus, als je dat nog niet eens kunt' – het maakt me razend.

lex Jezus, wat hysterisch.

winnie En pats, daar hebben we er nog een.

lex Kom op, hou effe op.

winnie En zo gaan we lekker door.

lex Gek wijf.

winnie En daar gaan we naar de volgende fase.

lex Wat doe je nou hysterisch.

winnie Ik ben een hysterisch gek wijf.

lex Jij bent helemaal gestoord.

winnie En we stoten meteen door naar de psychiatrische fase.

lex Oké, ik hou m'n bek al.

winnie En vlak daarna wordt het helemaal stil en resten alleen nog maar je ogen. Die mij penetreren, die mij walgend gadeslaan. Het is die zwijgzaamheid die ik het meeste vrees. Die alle vijandschap op zich laadt. Die mij aankijkt alsof ik de duivel ben, jouw grootste verrader. En het erge is: ik begin het altijd te geloven. Ik begin te geloven dat ik een hysterisch wijf ben. Een gek die altijd maar teveel wil. Een onaantrekkelijk zeikwijf dat

jou het huis uit jaagt. Wij hebben onze kansen verspeeld, Lex. We hebben twintig jaar aan een dood paard getrokken.

lex Misschien waren we voor elkaar bestemd.

winnie Dan hebben we het goed verknald. Dan hebben we die ene kans die we hadden enorm goed verknald.

Ze kijken elkaar aan. Ze omhelzen elkaar. Lex begint te zoenen.

Winnie weert hem af. Lex wordt opdringeriger. Winnie slaat hem in zijn gezicht en vertrekt.

8

Ayu, Jerry en Asmara spreken in Bahasa – met Nederlandse boventiteling – over Lex, die nog in de ruimte is.

asmara Dia sudah kehabisan semuanya. Uangnya sudah menguap, credit card nya sudah di blok. Kalau saja departemen keuangan tau hal ini, mereka akan mencabut semua fasilitas yang ada padanya. Besok paginya semua akses akan tertutup. Urusan sudah selesai, Jerry. (Hij is alles kwijt. Zijn krediet is opgedroogd, zijn creditcards geblokkeerd. Als Financial Department dit hoort, trekken ze vanavond de stekker er nog uit. Is morgenochtend zijn sleutel geblokkeerd. Het is voorbij, Jerry.)

lex What are you talking about?

jerry Nggak, baru mulai koq. (Nee, het is pas begonnen.)

ayu Pak tua itu bener jatuh miskin yaa? (Staat de oude man echt op straat?)

jerry Kalau kita biarkan dia, maka itu salahku, tau? Jadi kita akan bermasalah. (Als we hem nu laten vallen, zijn het mijn schulden. Begrijp je dat dan niet? Dan hebben wij een probleem.)

asmara Nggak dong, kamu yang ada masalah. (Jij hebt een probleem.)

jerry Jadi aku sendirian, nih? (Sta ik er helemaal alleen voor?)

lex It's not allowed to speak Bahasa in this hotel –

ayu Aku di janji kan sebuah rumah. Di janji kan kehidupan baru. (Er is mij een huis beloofd. Er is mijn een nieuw leven beloofd.)

jerry Kita nggak bisa berhenti lagi sekarang. (We kunnen nu niet opgeven.)

lex Talk Dutch!

asmara Dari mana bule itu bisa ambil uang lagi? (Waar haalt die failliete Europeaan in hemelsnaam nog geld vandaan?)

ayu Aku nggak percaya sampai segitu parahnya. (Ik geloof niet dat dit echt gebeurt.)

lex Ayo, ngomong Belanda dong! (Nederlands spreken!)

jerry Kalau Tary menikahi bapaknya, berarti menikahi juga anaknya. Anaknya akan memperhatikan kita. Anak tidak akan meninggalkan ayahnya begitu saja. (Als Tary trouwt met de vader, dan trouwt Tary ook met de zoon. De zoon zal voor ons zorgen. Een zoon laat zijn vader nooit in de steek.)

asmara Oh pecandu, bingung dan nggak jelas. (Oh verslaafden. Verdwaalden. Ontheemden.)

jerry Tidak ada jalan kembali, Asmara. Aku nggak mau tetap tinggal di kampung. Abad ke 21 ini juga untuku. (Er is geen weg terug, Asmara. Ik wil niet in de kampong blijven. De eenentwintigste eeuw is ook voor mij.)

ayu Kita di janji kan sebuah rumah. Kran-kran dari tembaga, beranda, jendela-jendela dengan pemandangan melihat kawah. (Het huis is ons beloofd. De koperen kranen, de veranda, de ramen met uitzicht op de vulkaan.)

lex Soevereiniteitsoverdracht – ingetrokken!

Lex marcherend af.

jerry Anaknya akan memperhatikan kita. Anak tidak akan meniggalkan ayahnya begitu saja. (De zoon zal voor ons zorgen. Een zoon laat zijn vader niet in de steek.)

ayu Anaknya harus memperhatikan kita. (De zoon moet voor ons zorgen.)

jerry Kalau ayahnya nikah, akhirnya anaknya akan memperhatikan keluarganya. (Als de vader snel trouwt, zal de zoon niet anders willen dan eindelijk voor zijn eigen familie te zorgen.)

9

Ramses en Winnie op

ramses Ik heb hier echt genoeg van. Sinds we zijn vertrokken ben jij chagrijnig. Niemand kan het in jouw ogen goed doen.

winnie Maar ze doen het ook niet goed. Die kerel van het restaurant –

ramses Je gedraagt je buitengewoon irritant.

winnie Dat heb jij nog nooit tegen mij gezegd.

ramses Nee, tot nu toe had ik altijd een onbedwingbare solidariteit met jou. Koos ik altijd jouw kant.

winnie Terecht, wij zijn een team. Jij en ik tegen de wereld.

ramses Maar ik zou zo graag een keertje ergens voor willen zijn, ma.

winnie We moeten kritisch blijven, Ramses. Niet verzaken.

Waakzaam zijn. Wat moet er van de wereld worden als zelfs mensen als jij afhaken omdat ze graag een keertje ergens voor willen zijn. Weer ergens in willen geloven. Wil je echt je ogen sluiten voor de complexiteit der dingen? Alle nuances vergeten en gewoon een waarheid weten? Denken wat je voorgeschreven

wordt en daar een heel warm gevoel van krijgen? Zo ken ik je niet.

ramses Ik ook niet.

winnie Koester je kritisch vermogen, Ramses.

ramses Maar wat levert het allemaal op, behalve nog meer afstand? Ik sta in mijn geprivilegieerde zone en ik kijk naar de mensen. Ik teken, beschrijf, fotografeer ze, beeld ze af, speel ze na en boor ze met mijn schotschriften in de grond. Bij een goed verhaal denk ik, ha materiaal! Bij een ontroerend moment denk ik, mooi beeld, onthouden! Als ik een shoppend gezin zie, leg ik meteen een verband met een monetair stelsel dat op drijfzand is gebouwd. Ik lees een goed boek en ik vraag me af of ik het beter kan. Ik zit in een bootje op een meer en ik zie het als metafoor voor wat verloren is op deze wereld. Ik neem de telefoon niet op als er een vriend opbelt uit Iran tijdens de revolutie, want ik heb het te druk met het maken van een werk over Iran tijdens de revolutie. Waarom die genadeloze afstand, mama? Waarom de wereld nooit eens raken? Ik bedenk me nu iets.

winnie Wat bedenk je je?

ramses Pa is niet cynisch, ik ben cynisch.

winnie Lex – niet cynisch.

ramses Nee, pa gelooft het allemaal echt. Hij gelooft werkelijk dat-ie smoorverliefd is. Hij gelooft echt dat-ie met die Tary in dit land gaat wonen. Hij wil niks liever dan dat prachtige huis bouwen voor haar familie. Hij vindt het echt fantastisch hier. Die man is helemaal vol van die Aziatische opmars. En hij vertrouwt de dokters echt niet, voor geen goud wil hij terug naar dat ziekenhuis.

winnie Wat maakt jou dan cynisch?

ramses Ik keur alles alleen maar af. Het is mijn blik die het allemaal alleen zwart maakt. Ik zie Tary alleen maar als een zielige hoer. Ik beschouw pa alleen als gore sekstoerist. Ik zie alleen een familie die op geld uit is. Ik vind die Aziatische

droom een leugen, ik vind pa's houding tegenover het ziekenhuis racisme, mijn eigen assistent verwijt ik opportunisten. Ik en mijn oordelen! Mijn mening over hoe het allemaal zou moeten zijn. Hoe ik zou moeten zijn. Hoe liefde zou moeten zijn. Hoe een vader zou moeten zijn. Wordt het niet eens tijd om de wereld te gaan bekijken hoe-ie werkelijk is. In plaats van maar steeds die morele verontwaardiging tussen mij en alles en iedereen te plaatsen?

winnie En alles is weer goed.

ramses Nee. Maar met mijn poten in de modder zou ik misschien eindelijk iets meer voelen. Zou ik mij niet steeds op die verontwaardigde afstand plaatsen, in de comfortabele zone van de morele kritiek –

winnie Maar –

ramses Zou ik eindelijk eens het gevecht aangaan.

10

Lex op

ramses Waarom ben je nooit gekomen, pa?

lex Waar, Ram?

ramses Misschien is dat wat ik hier kom doen. *Winnie af* Ik dacht dat je dood ging, pa.

lex Je was bezorgd.

ramses Nee, ik denk dat ik opgelucht was.

lex Opgelucht.

ramses Dat er eindelijk iets gebeurde. Dat die stroop van stilzwijgende verwijten eindelijk doorbroken zou worden. Die verplichtingen waaraan we niet konden voldoen. Die fase leek ineens voorbij. Ineens zaten we in de fase van het laatste

afscheid. Vader gaat dood en zoon gaat hem begraven. Alsof het een vervolg was op een nog niet afgerond verhaal van lang geleden. Al die tussenliggende jaren snapte ik niks van ons verhaal. Vroeger wel: jij was de vader en ik was de zoon. Ik ging met je mee naar de zaak en jij gaf mij een schaal met hapjes. En samen gingen we langs bij de gasten van het feest. Maar daarna was ik 't kwijt. Waarom ben je nooit geweest, pa?

lex Waar had ik moeten zijn? In de bunkers? De bunker in Somalië?

ramses Nee, pa.

lex Die bunkers zijn toch niks voor mij.

ramses Waarom ben je nooit in de trollen-huizen geweest?

lex De trollenhuizen.

ramses De hutten die ik bouwde in de tuin.

lex Ik wist niet dat je hutten bouwde in de tuin – of bedoel je –

ramses Ik zat uren te slijpen aan de raamkozijntjes, aan de trapeuningen. Schilderde de bedden, de tafels. Leerde uit een knutselboek hoe je een olielampje moest maken. Waarom kwam je niet kijken?

lex Ik weet het niet, ik weet het echt niet.

ramses Tot in de nacht werkte ik eraan en kon ik in mijn hoofd jouw ogen zien. Ik zag hoe je binnen zou kruipen en daar met mij zou zitten. Ik kon niet genoeg slijpen want ik wist dat je straks met je hand langs het houtwerk zou glijden en niet zou snappen dat ik dat had gemaakt. We zouden uit kopjes drinken die ik uit een boomstam had gehakt en we zouden samen praten bij de olielamp. Het radiootje aanzetten, op de krakende middengolf luisteren naar jazz-muziek uit Duitsland.

lex Ik herinner me zo'n huisje –

ramses Je bent nooit binnengekomen. Waarom niet? Je weigerde binnen te komen. Had het van de buitenkant ook wel gezien. Wilde snel weer weg. Waarom kwam je niet binnen?

lex Ik denk – ik weet niet.

ramses Wat was er zo afschuwelijk aan? Vond je het stom, vond je 't belachelijk dat je zoon zich bezighield met houtbewerking en knusse hutjes?

lex Ik vond dat helemaal niet.

ramses Waarom kwam je dan niet binnen?

lex Omdat het van haar moest, denk ik.

ramses Wat?

lex Ik denk, omdat het per se van je moeder moest.

ramses Hoe bedoel je?

lex Zij zei, ga nou even kijken in de tuin. Ga nou naar binnen, ik snap niet waarom je niet even naar binnen gaat. Met die blik

—

ramses Hoe?

lex Die verwijtende blik. Alsof ik het weer allemaal fout deed. Alsof ik er niet genoeg was voor jou. Voor haar. Alsof het allemaal aan mij lag. Alles. Het kwakkelbedrijf. Het kwakkelhuwelijk. Het niet gemaaide gras. De afwezigheid van seks. Ga nou even naar binnen bij die jongen. Het wonderkind. Jullie eeuwige bondje. Jij verwaarloosd, zij verwaarloosd.

ramses Ik was toch geen pion in een schaakspel.

lex Altijd zag ik haar opdrachten in jouw blik. Haar verwijten, haar invloed.

ramses Maar ik ben mijzelf toch?

lex Jij was haar bijzondere project. Zij zadelde je op met haar kunst, haar woede, haar morele superioriteit.

ramses Maar ik ben je zoon. Ik was je kind.

lex Het is allemaal voorbij. Het is nu bijna allemaal voorbij.

stilte

ramses Ik vind het een kut-excuus.

lex Dat is het ook.

ramses Je had toch wel even kunnen komen kijken

lex Zo was je als kind ook altijd al.

ramses Wat? Hoe ben ik?

lex Drammerig. Altijd maar dat gedram.

Plotseling valt Ramses Lex aan. Een hevig gevecht waarbij Rames duidelijk sterker is en Lex behoorlijk wordt toegetakeld.

ramses BEN JE DOOD? BEN JE NU DOOD? BEN JE EINDELIJK DOOD?

lange stilte

ramses Ze hebben mij gevraagd een bunker te bouwen in deze stad. Ze zeiden, u mag maken wat u wilt. Uw moeder is hier toch geboren? U heeft vast veel te vertellen over de hele geschiedenis. Wist u dat de opstand hier begonnen is? In dat gebouwtje zijn zoveel mensen gedood. Dat gebouwtje waarin nu de Tourist Office zit. Kijk, hier staat 't op papier. Uw opa, de vader van uw moeder. Daar is hij gedood. Kijk, hier staat het, zwart op wit. Hij is meegenomen door de opstandelingen. En in dat gebouwtje is hij gemarteld. Op de binnenplaats is hij drie, vier, vijf keer beschoten. En zelfs toen nog niet gestorven. Een man was 't, tot op het laatst. Uw moeder heeft het allemaal gezien. Kijk, hier staat 't. De ooggetuigen vertelden over een klein meisje met een ijsje dat stond te kijken in de zon. De onafhankelijkheidsstrijders openden de poort en lieten het meisje binnen. Ze lieten haar de speer schoonmaken, waarmee haar eigen vader uiteindelijk was doorboord.

stilte

Het is uw taak, uw plicht, het is het verleden van uw familie, u moet daar zeker iets over maken. Misschien moet u uw moeder meennemen, confronteren. Zij heeft recht op antwoorden. Het is ook een stuk verwerking voor haar. U moet er voor de Java Biënnale 2014 zeker iets over maken. Maar er zit een muur in mij, pa. Zo'n dikke grote zwarte muur. Ik heb misschien teveel bunkers gebouwd. Ik kan de schietgaten niet meer vinden. Een dikke zwarte muur waarachter ik mij het liefst verschuil. De brok, de zwarte brok die zit ook in mij, pa. Maar hij is niet van mij. Ik kom helemaal naar de andere kant van de wereld, ik sleur m'n moeder mee, ik kan een bunker maken over de hele

afschuwelijke geschiedenis, maar eigenlijk ben ik alleen maar op zoek naar jou. En nu lig jij daar. Ben je al dood? Jij ging toch dood. Je belde, ik ga dood. Waarom belde je eigenlijk? Had je niet genoeg aan je nieuwe familie? Waarom moest je mij godverdomme bellen. Ramses, ik ga dood en dan klik.

lex Ik wilde geen sorry zeggen als je dat soms dacht.

ramses Dat het in je opkomt is op zich al troostend.

lex Ik weet niet waarom ik je belde, maar het leek het enige juiste. Ik dacht echt dat ik doodging. Dit was het dan, dacht ik, het eind. En ik dacht alleen aan jou, vol irritatie, verwijt. Hij had me wel even kunnen bellen. Je zult zien dat-ie het weer te druk voor me heeft. Maar al die anderen vielen weg. Het ging buiten mezelf om. Ik ben een waardeloze vader geweest, ik weet het. Ik heb je verwaarloosd. Ik heb teveel wantrouwen gehad. Zoveel gal over je uitgestort. Maar je bent mijn zoon, daar is geen remedie tegen.

stilte

lex Hoe zagen ze er dan uit van binnen?

ramses Wat?

lex Die trollenhuizen

ramses Ja dag, pa, te laat.

lex Ik snap het.

ramses Je hebt wel wat gemist.

lex Ik vrees het.

ramses Een jongen van tien die een heel huis voor zijn pa had gemaakt.

lex Je was briljant.

ramses Alleen maar om hem thuis te houden.

lex Wat?

ramses Zodat je niet weg zou gaan. Tuurlijk fucking sentimenteel, maar ik dacht als ik nu een mooier huis maak, dan kunnen wij in de tuin slapen. Hoefde je niet ergens anders te gaan wonen.

lex Maar je weet toch –
ramses Tuurlijk weet ik dat.

*Korte black-out. Meteen daarna een wervelende show: the
wedding*

deel IV – the wedding

Hell is my natural habitat (Tary's weddingact)

tary They said to me
Is that really you
sitting in that fishbowl
on that velvet bench
behind reflecting glass
between enchanting ladies.
Logged in with your timecard
for another night
laughing polite
until your number is called.
Why going with these men
these withered white men
the silent elevator upstairs
to sweaty little parlours
where oil is spilled
and intimacy is killed.
Where hours is being dragged
on bony, pulsing organs
until quivering
with your cold hand
the holy end is shagged.
Why roaming about the streets
after closure until midnight
massage, Mister, you like
in miserable English
because perfect phrases
scare off lost men.

Where is your dignity
they said,
your purity,
integrity,
your self-esteem
where has it been.
Look at the abundance
skyscrapers rising from the ground
the oil spilling over
the coals going round.
Watch the graphics growing
Holland, we're much higher
the Aussies are fed up
yes, Europa is on fire.
Watch our archipelago thriving
Your happy days arriving.

But I cannot eat or drink my dignity
my purity cannot pay the rent.
Integrity doesn't feed my baby
Nor is self-esteem the latest trend.
Sorry Sir, don't wanna wait
till two thousand forty-eight.
Wanna fly on my motor
through the streets of Jakarta.
Wanna dine in Bakri Towers
sleep in Ritz Carlton Hotel
swim at Mandarin-Oriental
in Pacific Place I wanna buy and feel well.
Wanna dance in The Stadium
scream in Sun City karaoke club
take a plane at Soekarno Hatta
with Pelni to the next ferry hub.

I'm the Asian glory
living the first century.
I'm the Asian glory
living the first century.

Even when you judge me
with your proper gaze
likewise peeking at my body
likewise getting hot
not able to resist
being touched on that sweet spot.
Not able to control
his intellectual prick
likewise longing to release
on this horny chick.

Massage, Mister, you like
Bodyscrup, Mister, you like
Soapy rub, you like
Happy End, you like
Little tits, you like
Masturbation, you like
Oral-Anal, you like
Blow-job, you like
Fucky fucky, you like
Mouth-cuming, you like
Penetration, you like
Ass-fuck, you like
Threesome, you like
Orgasmssssss, you like!

I'm Surabaya Baby
looking from my fishbowl.
The temptation in your dreams

the one that'll blow your marriage.
Nothing's is what it seems.
Welcome to your abyss.
Exchange rate tourists.
Here you are the merchandise
the victim of my greed.
You are the raw material.
In the end I won't bleed.
You're the addict.
I'm the dealer.
You're depressed.
I'm your healer.
The deafening noise your heartbeat
the blinding light the tunnel end.
I'm your fear of dying
your last chance to transcend.

I'm the Asian glory
living the first century.
I'm the Asian glory
living the first century.

Hell is my natural habitat.

in krakkemikkig Nederlands

Er gaat geen dag voorbij
dat ik niet wacht dat het over is.
Lex haalt mij hier uit.
Lex heeft mij gered.
Zijn zoon heeft voor ons een huis gebouwd.
Wij gaan leven in de laatste bunker.
De luiken wijd open, toegang vrij,
suikerpalmwijn uit houten kopjes.
Nu alle schuld is ingelost,

gaan wij samen gelukkig worden.
Ik zal van Lex leren houden.
Ik zal een goede vrouw voor je zijn.
Lex is mijn ontsnapping.
Hij is alles wat ik heb.

mightysociety 10 ging op 4 november 2012 in première in theater Frascati, Amsterdam

lex Hein van der Heijden
winnie Esther Scheldwacht
ramses Bram Coopmans
tary Mariana Aparicio Torres
jerry Phi Nguyen
asmara Denise Aznam
ayu Nazanin Taheri
kevin Bram Suijker

Concept, tekst & regie: Eric de Vroedt

www.mightysociety.nl

Eric de Vroedt (Rotterdam, 1972) studeerde in 1996 af aan de Arnhemse Toneelschool. Tussen 1997-2003 maakte hij deel uit van toneelgezelschap Monk, waar hij schreef, speelde en regisseerde. In 2004 maakte hij bij Lantaren/Venster de soapera *Pendant la nuit* voordat hij startte met het mightysociety-project, een tiendelige serie nieuw geëngageerde voorstellingen over brandende actuele kwesties. *mightysociety4*, *mightysociety6* en *mightysociety8* werden geselecteerd voor het Nederlands Theater Festival. Sinds 2007 wordt het mightysociety-project ondersteund door Toneelgroep Amsterdam en regisseerde de Vroedt daar ook *A Streetcar Named Desire* (2008), *Glengarry Glen Ross* (2009) en *After the Fall* (2012).

Toneelwerk

mightysociety10 – 2012

mightysociety9 – 2011*

mightysociety7 – 2010

mightysociety6 – 2009*

mightysociety5 – 2008

mightysociety4 – 2007*

mightysociety3 – 2006

mightysociety2 – 2005*

mightysociety1 – 2004*

Pendant la nuit – 2004

Couleur Locale – 2003

Go, baby go! – 2002

* Deze teksten verschenen eerder in de reeks van De Nieuwe Toneelbibliotheek (#5, 6, 24, 28, en #93)

De Nieuwe Toneelbibliotheek geeft sinds 2009 toneelteksten en vertalingen uit van Vlaamse en Nederlandse hand. De bibliotheek groeit gestaag. De zakboekjes zijn te koop op de website, in boekwinkels, in theaters en uit een boekjesautomaat, maar goedkoper nog via een *abonnement*.

Een abonnement is te bestellen op:

www.denieuwetoneelbibliotheek.nl